

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

СМАК ПЕРАМОГІ ПАД ЗАЛАТЫМ ДАЖДЖОМ АВАЦЫЙ!

С. 2, 6 — 9, 13

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

“З маленькага зярнятка, пасеянага з верай і любоўю, вырас грандыёзны форум”

XIX Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” вабіў неверагоднай канцэнтрацыяй культурных падзей, сяброўскіх сустрэч і чароўнасцю фарбаў ліпенскіх дзён і начэй. “З маленькага зярнятка, пасеянага з верай і любоўю, вырас грандыёзны форум — прыгожы, шырокі, шчодры і крыху загадкавы, як сама славянская душа”, — вызначыў яго гісторыю станаўлення і развіцця Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка на ўрачыстым адкрыцці фестывалю.

Кіраўнік нашай дзяржавы традыцыйна адкрывае ўрачысты тыдзень “Славянскага базару...”. І сёлета Аляксандр Лукашэнка, пажадаўшы форуму добрага шляху, адзначыў: “Акунуўшыся ў атмасферу фестывалю, добра разумееш: славянскае адзінства — ёсць”.

Канешне ж, непаўторную атмасферу фестывалю стварае сам Віцебск, яго жыхары, увесь наш гасцінны і таленавіты народ. Штогод у гэтым пераконваюцца прадстаўнікі ўсё большай колькасці краін свету, што прымаюць удзел у прадстаўнічым форуме. Таму і словы Прэзідэнта перад першымі акордамі фестывальнай мелодыі яднання, адрасаваныя тысячам гледачоў у Летнім амфітэатры і мільёнам тэлегледачоў у нашай краіне і за яе межамі, былі простымі і, адначасова, важкімі: “Дык ня-

хай жа фестываль адлюстроўвае дух народа: будзе такім жа добрым, адкрытым і шчодрым!”.

Менавіта такім і атрымаўся сёлетні фестывальны тыдзень пад віцебскім небам, што нязменна натхняе на творчыя вяршыні і новыя перамогі. Таму і не дзіва, што ў горадзе па-над Заходняй Дзвіной з аднолькавай гасціннасцю, як сказаў наш Лідэр, і любоўю гледачы сустракаюць як прызнаных зорак, так і зусім яшчэ юных выканаўцаў. Доказам таму — апладысменты лаўрэатам міжнародных конкурсу маладых выканаўцаў эстраднай песні і дзіцячага музычнага конкурсу ды гарачая падтрымка віцэчбачан. “Беларусь ганарыцца тым, што творчая кар’ера многіх вядомых выканаўцаў пачалася менавіта на сцэне Летняга амфітэатра ў Віцебску”, — падкрэсліў на сёлетнім фестывалі Аляксандр Лукашэнка.

...Так, як фантастычнае імгненне, праляцелі гэтыя чароўныя сем дзён. І развітаўшыся пад зорным небам з XIX “Славянскім базарам...”, мы чакаем сустрэчы з XX-м, юбілейным, фестывалем, дзе над блакітнавокім горадам залунае чаканае: “Гаворыць і паказвае Віцебск!”.

На здымку: Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнку вітаюць госці Летняга амфітэатра.
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Кантактная лінія фестывалю

“Славянскі базар у Віцебску” — гэта, згодна з добрай традыцыяй, форум не толькі мастацкі. Тут паспяхова ўсталёўваюцца і атрымліваюць развіццё шматлікія міжнародныя стасункі ў галіне культуры. Не стаў выключэннем і дзевятнаццаты па ліку фест у горадзе па-над Заходняй Дзвіной.

рапрыемства. Папярэдне запланавана, што закрываць шматмесячны марафон прэзентацый найлепшых творчых сіл рэспублікі будзе калектыў Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

Адной з цэнтральных тэм у міжнародных стасунках Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь з’яўляецца развіццё супрацоўніцтва ў кінаіндустрыі. Павел Латушка і Аляксандр Аўдзееў дамовіліся аб арганізацыі стажыровак беларускіх кінематаграфістаў у Санкт-Пе-

У ходзе перамоў Аляксандр Аўдзееў паведаміў Паўлу Латушку таксама і аб вопыце ў справе фарміравання нарматыўнай базы па прыцягненні ў сферу культуры прыватнага капіталу. Суразмоўцы таксама пацвердзілі сваю зацікаўленасць ва ўдзеле ў чарговым, XXV пасяджэнні Савета па культурным супрацоўніцтве дзяржаў — удзельнікі СНД, якое адбудзецца ў кастрычніку бягучага года ў Маскве...

Увогуле, як адзначыў на прэс-канферэнцыі ў прэс-цэнтры фестывалю Міхаіл Кульняк, “...ідэй і планаў у нас шмат”. У прыватнасці, пачынаецца распрацоўка новых праектаў у музычнай сферы. “Таксама ёсць сумесныя планы па кінавытворчасці, — дадаў ён. — І Беларусь, і Украіна зацікаўлены ў тым, каб агульнымі намаганнямі рабіць добры, якасны кінапрадукт”.

Міністр мяркуюе, што ўсё ў двухбаковых кантактах абедзвюх краін толькі пачынаецца, і наперадзе — багата пра-

Беларусі ва Украіне. У гэтай прадстаўнічай акцыі прымуць удзел Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Рэспублікі Беларусь імя І.Жыноўіча, Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, салісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь. Будзе экспанавана выстаўка са збораў Музея сучаснага выяўленчага мастацтва Беларусі, адбудзецца дэманстрацыя анімацыйных і мастацкіх кінастужак вытворчасці айчынных кінематаграфістаў.

Беларускім бокам ініцыявана абмеркаванне складу і дзейнасці Сумеснай Беларуска-ўкраінскай камісіі па пытаннях вывучэння, уліку і інвентарызацыі культурных каштоўнасцей, створанай згодна з міжурадавым Пагадненнем аб супрацоўніцтве ў галіне аховы гісторыка-культурнай спадчыны, якое было падпісана 29 красавіка 2010 года ў Мінску. Беларуска-ўкраінскай камісіі па пытаннях культуры Віктар Кураш, цяпер чакаецца адпаведнае рашэнне Міністэрства культуры і турызму Украіны.

Міхаіл Кульняк праінфармаваў свайго беларускага калегу аб намаганнях украінскага боку па падтрымку згуртаванняў нацыянальных меншасцей ва Украіне. Міністры абмеркавалі таксама пытанні развіцця і падтрымкі фестывальнага руху ў сваіх краінах, у тым ліку — арганізацыю фестывалю нацыянальных дыяспар і суайчынінаў за мяжой.

Важнай тэмай перамоў сталі пытанні, звязаныя з арганізацыяй урачыстасцей у Кіеве з нагоды адкрыцця напрыканцы 2010-га помніка Уладзіміру Караткевічу. Сёння прапрацоўваецца пытанне аб перадачы помніка ўкраінскаму боку.

Дарэчы, пад час знаходжання ў Віцебску Павел Латушка і Міхаіл Кульняк наведлі “Горад майстроў”, дзе візіт двух міністраў рэзультатна ўрачыстасцей. Рамеснікі з розных куткоў краіны намагаліся найлепшым чынам прадэманстраваць свае вырабы і, вядома ж, пазнаёміць з імі гасцей. Трапілі міністры і пад упышкі фотаканмер майстроў, якія ўдзельнікі форуму падрыхтавалі загадзя, здалёк пабачыўшы пачэсных гасцей. І, вядома ж, беларускі і ўкраінскі міністры былі шчодро адораны шматлікімі сувенірамі. Як казалі майстры, вітаючы гасцей сваіх падворкаў: “Ад шчырага сэрца і шчодрой душы!”

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

“З вельмі высокай планкай якасці”

10 ліпеня міністр культуры Расіі Аляксандр Аўдзееў наведаў Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”. У завяршэнне свайго візіту Аляксандр Аўдзееў, у прыватнасці, адзначыў: “Свята ў Віцебску стала міжнародным, з вельмі высокай планкай якасці”. І падстаў, каб пераканацца ў гэтым, у яго было дастаткова. Чаго варта ўжо той самы Летні амфітэатр, які цягам тыдня працуе практычна кругласутачна!

Аднак за адзін дзень рабочай паездкі госць паспеў пабыць не толькі ў фестывальным Віцебску. Яго беларускі калега, міністр культуры Павел Латушка, запрасіў Аляксандра Аўдзеева наведаць маляўнічае Здраўнёва на пакрытым беразе Заходняй Дзвіны. Зразумела, запрашэнне тое — не выпадковае. Менавіта тут напісаў свае знакамітыя палотны “Беларусь”, “Восеньскі букет”, “Дуэль” ды шмат якія іншыя вялікія рускія мастак Ілля Рэпін. Менавіта тут, непадалёк ад вірлівага фестывальнага Віцебска, знаходзіцца адроджаная сядзіба мастака, дзе сёння працуе дом-музей творцы. Ды і сама атмасфера Здраўнёва, чыстае наддзвінскае паветра спрыяюць дзелавой гутарцы, у цэнтры якой — культура ў самых разнастайных яе праявах.

І, вядома ж, адна з найбольш значных падзей у прасторы двухбаковых стасункаў міністэрстваў у 2010-м — Год культуры Беларусі ў Расіі. У час візіту Аляксандра Аўдзеева па ініцыятыве беларускага боку абмеркаваны арганізацыйныя пытанні закрыцця Года культуры Беларусі ў Расіі, змест і прымальныя тэрміны ме-

Аляксандр Аўдзееў.

цябургскім дзяржаўным універсітэце кіно і тэлебачання і ў ВГИКУ імя С.А. Герасімава.

У сувязі з заканчэннем тэрміну дзеяння Праатола аб супрацоўніцтве паміж міністэрствамі культуры Беларусі і Расіі на 2008 — 2010 гады суразмоўцы дамовіліся аб распрацоўцы праекта міжведчаснай праграмы супрацоўніцтва на чарговы перыяд. Дакумент у цяперашні час прапрацоўваецца спецыялістамі абодвух міністэрстваў. Ёсць верагоднасць, што яго падпісанне адбудзецца ў Маскве пад час заключных мерапрыемстваў Года культуры нашай краіны ў Расіі.

Міністры культуры Беларусі і Расіі выказалі зацікаўленасць да працягу супрацоўніцтва ў сферы музейнай справы і выставачнай дзейнасці, разгледзеўшы пры гэтым магчымыя варыянты страхавання музейных выставак. Аляксандр Аўдзееў пацвердзіў зацікаўленасць у правядзенні выставачных мерапрыемстваў беларускіх музеяў у Расіі. Цікаваць у расійскага боку выклікалі экспазіцыі сучаснага мастацтва.

Злева направа: Павел Латушка, Міхаіл Кульняк і Мікалай Пашынскі ў “Горадзе майстроў”.

...І як лагічны працяг перамоў міністраў культуры прагучала і выступленне Аляксандра Аўдзеева на адкрыцці Дня культуры Расіі. Прывітаўшы віцебскіх гледачоў канцэрта народнага артыста Расіі Дзмітрыя Хварастоўскага і Прэзідэнта аркестра Рэспублікі Беларусь у Летнім амфітэатры, міністр культуры Расіі зазначыў: “Мы цудоўна дапаўняем адно аднаго і разам ствараем свята славянскай культуры”.

“Ідэй і планаў у нас шмат”

Ужо з самага ранку фестывальнага Дня Украіны міністр культуры і турызму гэтай краіны Міхаіл Кульняк знаходзіўся пад пільнай увагай журналістаў. І, вядома ж, адна з найпершых тэм, якая цікавіла журналістаў, — двухбаковыя стасункі ў культурнай прасторы Беларусі і Украіны.

цы. Галоўнае ж, на яго думку, — ёсць узаямаарозуменне, агульныя кропкі судакранання. “Вынікі ж сумесных намаганняў будуць бачныя ўжо ў бліжэйшай будучыні”, — падкрэсліў Міхаіл Кульняк.

У гэты ж дзень, 12 ліпеня, у Віцебску адбыліся рабочыя сустрэчы і перамовы міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі з украінскім калегам. У фестывальным горадзе кіраўнікі міністэрстваў наведлі “Горад майстроў” і Летні амфітэатр.

Мабыць, творчы характар віцебскіх маршрутаў украінскага міністра пауплываў і на тэматыку перамоў з беларускім калегам. У прыватнасці, дасягнута дамоўленасць аб правядзенні напрыканцы верасня — на пачатку кастрычніка блгучага года ў Кіеве і Львове Дзён культуры

Авацыі ў Шанхаі

Беларускія калектывы працягваюць з поспехам дэманстраваць сваё майстэрства наведвальнікам Сусветнай выстаўкі “ЭКСПА-2010” у Шанхаі. На пачатку ліпеня з Кітая вярнулася дэлегацыя Гомельскай вобласці, у склад якой уваходзілі Заслужаны аматарскі калектыв — вакальна-харэаграфічны ансамбль “Гоміі” і інструментальны ансамбль “Лірыца”. Хутка іх зменіць Ансамбль песні, музыкі і танца “Белыя Росы” Гродзенскай абласной філармоніі.

“Лірыца” выступае каля рэпрадукцый шэдэўраў айчыннага жывапісу.

Здзівіў шанхайцаў і ансамбль “Гоміі”.

Удзельнік “Лірыцы” Трафім Анціпаў адзначае, што пабачыць творцаў з Гомельшчыны штодзень прыходзіла каля 40 тысяч чалавек. “Для жыхароў Усходу мы граем надзвычай экзатычна. Наша культура для іх — малавядомая, таму яны выяўлялі неверагодную цікавасць да выступленняў. У Кітаі ёсць інструмент, падобны да цымбалаў, аднак гучыць па-іншаму, таму ахвотных сфатаграфавання з намі было надзвычай шмат”. Па словах Трафіма Анціпава, калектыв даў адзін канцэрт “звыш нормы”:

у зале Шанхайскага тэхнічнага ўніверсітэта для аўдыторыі каля 1200 чалавек. Па ўсім горадзе яркія афішы прываблівалі людзей пазнаёміцца з творчасцю “Лірыцы”.

Ансамбль “Гоміі” пад кіраўніцтвам Пятра Свярдлова прадставіў музыку, танцы і песні беларусаў. Такі сінтэз, у дадатак да артыстычнасці выканаўцаў у традыцыйных касцюмах, стаў для гледачоў захапляльным відовішчам. Выступленні два разы на дзень збіралі столькі ахвотных, што не ўсе маглі змясціцца ў зале. У Дзень Незалежнасці Беларусі му-

зыканы выступілі на святочным канцэрце. Там жа з дадзенай нагоды мясцовыя артысты прадэманстравалі кітайскую оперу. Дырэктар беларускага павільёна Іван Найдовіч расказаў замежным гледачам пра святкаванне гэтай падзеі ў нашай краіне, а пасля накіраваў падзяку старшыні Гомельскага аблвыканкама Аляксандру Якабсону за майстэрства калектываў.

Гродзенскія музыканты з ансамбля “Белыя Росы” днямі вярнуліся з выступленняў на “Славянскім базары ў Віцебску” і напружана рыхтаваліся да паездкі ў Шанхай. Мастацкі кіраўнік калектыву Вера Чычына адзначае, што наведвальнікі выстаўкі пабачаць вельмі насычаную праграму: “Яна надзвычай дынамічная, уключае яркія танцы і песні Гродзенскага рэгіёна, якія былі сабраны пад час экспедыцый па вёсках. Баімся толькі аднаго: неверагоднай ліпенскай спекі”. Чатыры танцавальныя пары, два вакалісты і невялікі аркестр стануць выступаць у Нацыянальным павільёне Беларусі цягам гадзіны па два разы на дзень. Упершыню нашы музыканты з’явяцца таксама і на плошчы Еўропы ў цэнтры “ЭКСПА-2010”.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Замкавыя абмены

Дні культуры Венгерскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь адбудуцца ў першай палове 2011 года.

Дамовы аб супрацоўніцтве былі заключаны пад час правядзення першых Дзён культуры Беларусі ў Венгрыі 5 — 6 ліпеня, удзел у якіх прыняла і афіцыйная дэлегацыя на чале з намеснікам міністра культуры нашай краіны Віктарам Курашам.

У бліжэйшыя два гады будзе праводзіцца абмен досведам у галіне аховы гісторыка-культурнай спадчыны, рэстаўрацыі і кансервацыі помнікаў. Таксама наладзіцца супрацоўніцтва беларускіх і венгерскіх тэатралаў, кіне-

матаграфістаў, творчых ВНУ краіны. Мерапрыемствы абмеркавалі Віктар Кураш і Дзяржаўны сакратар па пытаннях культуры Міністэрства нацыянальных рэсурсаў Венгрыі Геза Сеч. Таксама, дзякуючы перамоваў з дырэктарам Венгерскай Нацыянальнай галерэі Ферэнцам Чакам, сталі магчымымі ўзаемныя стасункі паміж галоўнымі галерэямі краін.

Магчымаць пазнаёміцца з беларускай культурай мелі прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса, дзяржаўных органаў Венгрыі. У Палацы мастацтваў Будапешта выступілі артысты Беларускага дзяржаўнага Заслужанага харэаграфічнага ансамбля “Харошкі”, якія выканалі танцы “Каханачка”, “Весялуха”, “Гомельскія гусарыкі”, “Віцебская кад-

рыля” ды іншыя. Адкрылася выстаўка беларускіх графікаў з калекцыі Музея сучаснага выяўленчага мастацтва, паказаў сваё майстэрства ансамбль акардэаністаў “Туці” Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Пра гэта паведаміў саветнік па палітычных пытаннях, пытаннях СМІ і культуры Пасольства Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Венгрыя Аляксандр Хайноўскі.

6 ліпеня з вялікай цікавасцю пазнаёміліся з беларускім мастацтвам мэрыя, жыхары і турысты горада Кестхей вобласці Зала. “Вельмі шчыра і добраазычліва сустракала артыстаў публіка рознага ўзросту, — дадае Аляксандр Хайноўскі. — Віктар Кураш наведаў палац Фештэцічаў, дзе дэлегацыя дамовілася аб прамых кантактах з адным з замкаў Беларусі, каб праводзіць абменныя экспазіцыі”.

Чытач — Газета — Міністэрства

Ці павінны даводзіцца пэўныя платныя паслугі на ўстановы культуры новага тыпу — дамы фальклору, народнай творчасці, цэнтры традыцыйнай культуры і іншыя, калі яны працуюць па 2-й групе аплаты без паказчыкаў у сельскай мясцовасці?

На пытанне адказвае Вольга КАНАНЮК, начальнік эканамічнага ўпраўлення Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь:

— Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 22 чэрвеня 2006 г. № 786 зацверджана Комплексная праграма развіцця сферы паслуг у Рэспубліцы Беларусь на 2006 — 2010 гады. У мэтах рэалізацыі названай Комплекснай праграмы загадам Міністэрства культуры ад 17 ліпеня 2006 г. № 168 зацверджана Праграма развіцця паслуг культуры на 2006 — 2010 гады.

Паказчык тэмпу росту платных паслуг культуры насельніцтву ў супастаўных цэнах з 2004 г. з’яўляецца адным з асноўных мэтавых прагнозных паказчыкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі, які ўстанаўліваецца Міністэрству культуры ў адпаведнасці з рашэннямі Урада Рэспублікі Беларусь.

Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 снежня 2009 г. № 1740 “Аб зацвярджэнні асноўных мэтавых паказчы-

каў прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2010 год” Міністэрству культуры зацверджаны на 2010 год тэмпы росту аб’ёму платных паслуг культуры насельніцтву ў супастаўных цэнах па арганізацыях усіх форм уласнасці незалежна ад ведамаснай падпарадкаванасці ў памеры 118 — 119 працэнтаў да 2009 года.

Для арганізацый культуры камунальнай формы ўласнасці тэмпы росту платных паслуг культуры насельніцтву ў супастаўных цэнах зацвярджаецца рашэннямі абласных Саветаў дэпутатаў.

Міністэрства культуры, аблвыканкамы і Мінскі гарвыканкам даводзяць да падпарадкаваных арганізацый плаванаў тэмпы росту платных паслуг насельніцтву ў супастаўных цэнах на 2010 год з улікам магчымасцей кожнай арганізацыі, яе матэрыяльна-тэхнічнай базы, колькасці пражываючага насельніцтва. Устаноўленая група па аплаце працы арганізацыі не ўплывае на давадзненне плаванага паказчыка па росце платных паслуг культуры насельніцтву ў супастаўных цэнах.

Дзейнасць па аказанні платных паслуг культуры насельніцтву дазваляе арганізацыям культуры дадаткова атрымліваць грашовыя сродкі і накіроўваць іх на матэрыяльную падтрымку работнікаў, павышэнне якасці прадастаўляемых паслуг, умацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы арганізацый.

Паважаныя чытачы!

Калі ў вас ёсць пытанні ў рубрыкі “Чытач — Газета — Міністэрства” і “Юрыдычныя тонкасці”, накіроўвайце іх на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню: kultura@tut.by

“Братыя” ў Сілічах

Па бласлаўленні Яго Святаці Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсё Беларусі, а таксама пры падтрымцы Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі з 17 па 25 ліпеня ў РГЦ “Сілічы” адбудзецца Праваслаўны маладзёжны міжнародны фестываль “Братыя”, у якім запланаваны ўдзел прадстаўнікоў Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы ды іншых краін бліжняга і далёкага замежжа.

Як паведаміла “К” прадстаўнік арганізацыйнага камітэта фестывалю Кацярына Еўсокова, у мерапрыемстве удзел возьмуць прыкладна 700 чалавек. Усе яны будуць жыць у палатачным гарадку каля гарнальнага комплексу “Сілічы”.

У межах маладзёжнага праваслаўнага форуму плануецца арганізаваць праграму, якія будуць знаёміць удзельнікаў з Праваслаўем і яго культурай. Таксама пройдуць шматлікія гутаркі, дыскусіі і семінары, канцэрты, масавыя ролевыя гульні, спартыўныя мерапрыемствы, майстар-класы, экскурсіі па Беларусі, пад час якіх як беларусы, так і госці фестывалю змогуць бліжэй пазнаёміцца з праваслаўнымі святынямі.

“Belart.by” у Мінску

Частка выстаўкі “Belart.by. Маладыя мастакі Беларусі”, што распачала Год культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі, дэманструецца ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва.

Вялікая экспазіцыя працавала ў Дзяржаўным цэнтральным музеі сучаснай гісторыі Расіі ў Маскве. Выстаўка пазнаёміла жыхароў суседняй краіны з панарамай творчасці актуальных беларускіх жывапісцаў, графікаў і скульптараў, прывабіўшы шматлікую

аўдыторыю. Сёння ў мінскім музеі можна пабачыць айчынную графіку XXI стагоддзя.

У экспазіцыі прадстаўлены творы Соф’і Піскун, Рамана Сустава, Юрыя Алісевіча, Андрэя Басалыгі, Любові Абрамавай, Таццяны Радзівілка, Паўла Татарнікава ды іншых. Многія з іх з’яўляюцца пераможцамі прэстыжных конкурсаў.

Як адзначылі ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, у экспазіцыі можна пабачыць багатыя на эмацыянальны адценні, не падобныя да звычайных, акадэмічных штудый работы, што прыйшліся даспадобы гледачам выстаўкі ў Маскве.

“Беларусьфільм” + Галівуд

Як паведамілі карэспандэнту “К” у прэс-службе Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”, у Мінску неўзабаве могуць распачацца здымкі прыгодніцкай стужкі з удзелам вядомага Галівудскага акцёра Жан-Клода Ван Дамма. Умовы праекта былі тэмай абмеркавання кіраўніцтва студыі і прадстаўнікоў кампаніі-вытворцы.

Паведамляецца, што дэлегацыю з амерыканскага боку ўзначалілі прадзюсеры Джасцін Бурш, Патрык Ньювал, рэжысёр і сцэнарыст Эрнэст Барбараш. Кампанія Motion Picture Corporation of America плануе цеснае супрацоўніцтва з нашымі кінематаграфістамі: “Беларусьфільм” павінен выступіць у якасці тэхнічнай базы будучага пра-

екта, а айчынным акцёрам — актыўна ўдзельнічаць у здымках.

У бліжэйшы час на Нацыянальнай студыі будзе ажыццяўляцца падбор здымачнай групы. На думку амерыканскіх кінематаграфістаў, “Беларусьфільм” валодае ўсімі магчымасцямі для стварэння якасных кінастужак, таму і вырашылі стварыць на ёй праект, гаюную ролю ў якім будзе выконваць зорка сусветнага кіно.

Гэты не першы міжнародны праект беларускай кінастудыі за апошні час. Нягледзячы на спякоту, актыўна ідуць здымкі новай карціны рэжысёра Аляксандра Яфрэмава — васьмісерыйнага тэлевізійнага праекта “Немец”. Як і ў папярэднім “Замаху”, у здымках удзельнічае інтэрнацыянальны актёрскі ансамбль: галоўную ролю выконвае зорка расійскага кіно Данііл Страхаў, у стужцы заняты нямецкія акцёры Кен Дзюкен, Маркус Кунц, паляк Польш Дэлон, беларус Ігар Сігоў.

С.А.

Аб’ява*

Установа адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў” аб’яўляе набор у 2010 г.

у АСПІРАНТУРУ з адрывам і без адрыву ад вытворчасці па спецыяльнасцях:

17.00.01 — Тэатральнае мастацтва; 17.00.03 — Кіна-, тэле- і іншыя экранныя мастацтвы; 17.00.04 — Выяўленчае, дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва і архітэктура; 17.00.06 — Тэхнічная эстэтыка і дызайн;

у ДАКТАРАНТУРУ з адрывам ад вытворчасці па спецыяльнасцях:

17.00.01 — Тэатральнае мастацтва; 17.00.03 — Кіна-, тэле і іншыя экранныя мастацтвы; 17.00.04 — Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва і архітэктура.

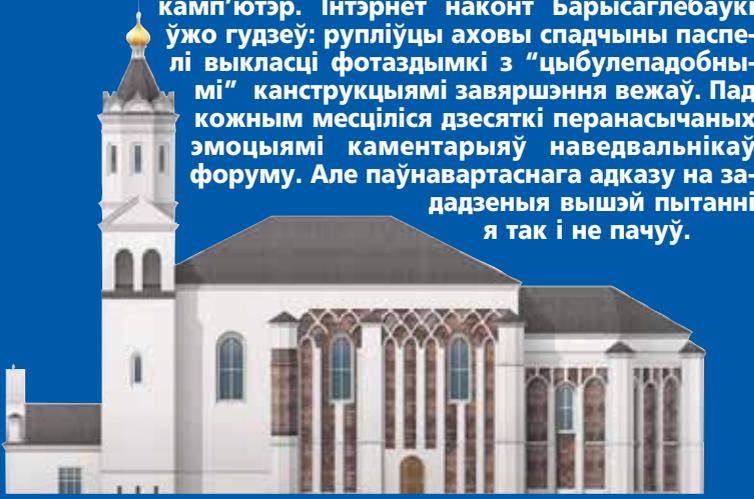
Прэтэндэнты падаюць наступныя дакументы:

- асабовы лісток па ўліку кадраў, аўтабіяграфію і два фотаздымкі памерам 4х6 см.;
- спіс і копіі апублікаваных навуковых прац, вынаходніцтваў, патэнтаў (пасведчанняў на прамысловы ўзор);
- асобы, якія не маюць апублікаваных навуковых прац, вынаходніцтваў, патэнтаў (пасведчанняў на прамысловы ўзор), прадстаўляюць навуковыя даклады, рэфераты (20 — 40 друк. старонак) па абранай тэме ў адпаведнасці са спецыяльнасцю;
- медыцынскую даведку (форма 086У);
- выпіску з пратакола пасяджэння савета вышэйшай навучальнай установы (факультэта) для асоб, якія рэкамендаваны ў аспірантуру непасрэдна пасля заканчэння вышэйшай навучальнай установы;
- рэкамендацыю з месца працы (для асоб, якія маюць вопыт практычнай дзейнасці);
- копіі дыплама аб вышэйшай адукацыі і выпіскі з заліковай ведамасці;
- копію (выпіску) з працоўнай кніжкі;
- копіі дакументаў аб здачы кандыдацкіх экзаменаў (пры наяўнасці ў паступаючых у аспірантуру здадзеных кандыдацкіх экзаменаў);
- копію дакумента аб прысуджэнні вучонай ступені кандыдата навук (для паступаючых у дактарантуру).
- Пашпарт, дыплом аб заканчэнні вышэйшай навучальнай установы, дакументы аб здачы кандыдацкіх экзаменаў, дыплом кандыдата навук (для паступаючых у дактарантуру) прад’яўляюцца асабіста.
- На 2010 год вызначаны наступныя тэрміны прыёму: прыём дакументаў — з 15 па 30 верасня; уступныя экзамены — з 14 кастрычніка па 14 лістапада; залічэнне — 1 снежня.**
- Адрас Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў: 220012, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 81, каб. 210. Тэлефоны: 292-00-83, 292-76-43 (для замежных грамадзян).**

Прабавіўшы вольны час між бугуртаў V Навагрудскага фестывалю сярэднявечнай культуры, скіраваўся да аднаго з найцікавейшых помнікаў архітэктуры старадаўняга горада — Барысаглебскай царквы. Як толькі я да яе наблізіўся, мая рука адразу схпілася за фотакамеру: на панадворку старадаўняга храма знаходзіліся... пазалочаныя купалы.

Зафіксаваўшы карцінку патрабавала шмат каментарыяў. Якім стане гэты знакаміты помнік духоўнай спадчыны пасля свайго перавасаблення? Ці ўзгоднена яно з органам, што, паводле айчыннага заканадаўства, абавязаны курыраваць падобныя работы, — Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь? Урэшце, чым матываваны такія змены ў звыклым для нас ландшафце Навагрудка?

Прыехаўшы дадому, адразу ўключыў камп'ютэр. Інтэрнет накіраваў мяне на сайт Барысаглебаўкі ўжо гудзеў: рупліўцы аховы спадчыны паспелі выклаці фотаздымкі з "цыбулепадобнымі" канструкцыямі завяршэння вежаў. Пад кожным месціліся дзесяткі перанасычаных эмоцыямі каментарыяў наведвальнікаў форуму. Але паўнаватаснага адказу на зададзеныя вышэй пытанні я так і не пачуў.

Увасабленне апярэдзіла праект

За дзень да здачы артыкула ў друк патэлефанавалі начальніку аддзела культуры Навагрудскага райвыканкама Аляксандру Карачану, каб даведацца пра апошнія навіны.

— Усе работы на аб'екце сёння спынены, як гэтага і патрабуе прадпісанне, не так даўно дасланае на адрас Навагрудскага райвыканкама з Міністэрства культуры краіны. Раней, чым мы атрымаем адпаведны дазвол, яны не распачнуцца, — запэўніў ён. — Увогуле, у сітуацыі з Барысаглебскай царквой, шчыра кажучы, я і сам быў пастаўлены перад фактам. Бо ніякай дакументацыі на правядзенне падобных работ праз наш аддзел не праходзіла, — хіба толькі ўласнік аб'екта не так даўно атрымаў дазвол на ремонт элементаў даху...

Як адзначыў начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі, дазвол на рамонт асобных элементаў даху Барысаглебскай царквы і сапраўды быў выдадзены:

— Яго сутнасць — зразумелая: калі дзесьці ліпее ліст бляхі, трэба яго замяніць, — дадаў ён. — Што да ўбачаных вамі элементаў завяршэння вежаў... Вядома, гэта ўжо зусім іншая справа. Такія работы не могуць весціся без адпаведнай дакументацыі, якая ўтрымлівае канкрэтныя разлікі і вызначае асаблівыя ўмовы правядзення: важна, каб яны не прынеслі гістарычнаму помніку ніякай шкоды. І самае галоўнае. Паколькі рэалізацыя гэтага праекта можа прывесці да істотных змен аблічча каштоўнасці, згодна з пунктам 2 артыкула 42 Закона "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь", прапанову неабходна вынесці на разгляд Рэспубліканскай навукова-метадычнай рады пры Міністэрстве культуры краіны. І таму мы выдалі прадпісанне, якое забараняе правядзенне рэстаўрацыі Барысаглебскай царквы да прыняцця Радай адпаведнага рашэння...

Казачы пра нейкія канкрэтныя тэрміны вырашэння сітуацыі пакуль што наўрад ці выпадае. Прафесіяналы, якія складаюць Навукова-метадычную раду, даткліва ўлічваюць усе дэталі. (Прыкладам, абмеркаванню пытанняў, датычных Уваскрэсенскай царквы ў Віцебску, было прысвечана тры пасяджэнні Рады).

— Да нас звяртаўся навуковы кіраўнік аб'екта — вядомы беларускі

Пераменныя і канстанты ў ландшафце Навагрудка

архітэктар Генадзь Лаўрэцкі з эскізнай прапановай аб змене завяршэння вежаў царквы, — адзначыў Ігар Чарняўскі. — Заўважце, калі ласка: нават не з эскізным праектам, а — менавіта з эскізнай прапановай. У тым, што такая прапанова цалкам можа разглядацца, у мяне няма сумневаў. Але ёй павінен наступстваваць чарговы этап — падрыхтоўка праектнай дакументацыі з адпаведным абгрунтаваннем.

Нягледзячы на тое, што элементы купалаў ужо з'явіліся на царкоўным панадворку Барысаглебаўкі, праектныя работы, датычныя гэтага этапу рэстаўрацыі царквы, яшчэ не завершаны.

У сукупнасці напластаванняў

На рабочым сталі ў майстэрні Генадзя Лаўрэцкага — макет Барысаглебскай царквы. Там яго эскізная прапанова ўжо ўвасоблена, і завяршэнні вежаў маюць форму кашошніка.

— Як вы самі бачыце, меркаванне пра тое, што гэтая дэталі паўнаасцю зменіць аблічча помніка, пры больш уважаным разглядзе падаецца, прынамсі, празмерным, — адзначыў архітэктар, які ўжо некалькі дзесяцігоддзяў спецыялізуецца на вывучэнні і рэстаўрацыі помнікаў культурывага дойлідства. І сапраўды: у маштабе ўсяго храма галоўкі купалоў не бяруць на сябе шмат увагі. Да таго ж, па словах архітэктара, неабходнасць правядзення рэстаўрацыйных работ была выклікана аварыйным станам адной з вежаў.

Апаненты Генадзя Лаўрэцкага папракаюць яго ў памкненні "уніфікаваць" унікальны храм паводле канонаў рэтраспектыўна-рускага стылю. Архітэктар тлумачыць сваё рашэнне адваротнай матывацыяй: унікальнасць храма заключаецца менавіта ў спалучэнні розных стылістычных напластаванняў.

— Для мяне было важна неяк падкрэсліць той перыяд існавання царквы, калі яна набыла рысы рэтраспектыўна-рускага стылю, — кажа Генадзь Лаўрэцкі. — Менавіта для гэтай мэты і прызначаны купалы, якія вячалі пабудову цягам амаль 120 гадоў і былі знесены толькі на пачатку 1990-х. Апошнія я лічу значнай памылкай: тыя купалы дэманструюць важны этап як у жыцці помніка, так і ў гісторыі ўсёй Беларусі. Варта таксама дадаць, што пра адраджэнне іншых архітэктурных элементаў таго перыяду існавання храма — напрыклад, барабана, які ўзвышаўся над гатычнай часткай, — гутаркі нават і не вядзецца.

пластоў гісторыі аб'екта. А такая задача — вельмі складаная, — кажа Ігар Чарняўскі.

У планах архітэктара — часткова адкрыць муроўку XVI стагоддзя і выявіць з-пад культурнага слою самыя першыя камяні храма. Што да купалаў... Рашэнне вярнуць гэты элемент Генадзь Лаўрэцкі тлумачыць таксама і тым, што ў свой час ён быў добра вывучаны: існуе нямала фотаматэрыялаў.

...Апаненты ж архітэктара здольваюць запырачыць: цяперашні выгляд храма (без купалаў), зафіксаваны на малюнку Напалеона Орды, таксама адлюстроўвае перыяд яго гісторыі. Дыскусія на тэмы, які з тых перыядаў — найважнейшы, і якім павінен быць аблічча царквы ўзору XXI стагоддзя, можа быць доўгай. Але беларускае заканадаўства прадугледзела орган, каму належыць у ёй апошнія слова, — Навукова-метадычную раду.

Дэталі ў маштабе помніка. Быць або не?

Адпаведна, купалападобныя завяршэнні наўрад ці можна назваць "скажэннем гістарычнага аблічча" царквы — прынамсі, з той упэўненасцю і безапеляцыйнасцю, з якой некаторыя паспяшаліся гэта зрабіць. Ці, дакладней, гэтае скажэнне гістарычнага аблічча, датаванае 1875 годам, ужо сама стала гісторыяй помніка спадчыны.

Адметнасць Барысаглебаўкі — акурат у тым, што храм, чый кутні камень быў закладзены яшчэ ў XII стагоддзі, за свой паважны век шмат разоў перабудоўваўся — у кожную эпоху ён нібы паўставаў нанова, змяняючыся часам непазнавальна.

— Згодна з усімі сусветнымі метадыкамі выканання работ, мы павінны знайсці такое праектнае рашэнне рэстаўрацыі, якое здатнае, па меры магчымасці, выявіць кожны з

— Кожнае наша рашэнне мае абгрунтаванне і матывацыю, — кажа Ігар Чарняўскі. — У адрозненне ад заўсёднага інтэрнет-форумаў, члены Рады кіруюцца зусім не эмоцыямі, якія пакуль што пераважаюць у грамадскіх абмеркаваннях закранутай вамі тэмы рэстаўрацыі Барысаглебскай царквы. А эмоцыі могуць быць з'явай небяспечнай, і кіравацца імі ў гэтым выпадку зусім не выпадае. Таму парэкамендаваў бы ўсім рупліўцам аб лёсе нашай спадчыны дачакацца калегіяльнага рашэння спецыялістаў.

Панацэя ад прыкрых памылак

Зразумелыя ды пераканаўчыя адказы на свае пытанні мне атрымаць удалося. Яны лішні раз упэўнілі: сітуацыя вакол Барысаглебаўкі —

не такая адназначная, як многім уявілася на першы погляд, і таму спяшачца з высновамі не выпадае.

Але тут непазбежна паўстае і яшчэ адно пытанне: чаму праблемныя аспекты ў справе аховы спадчыны нярэдка "ўспываюць" дзякуючы Інтэрнету?

— У нашым упраўленні працуюць усяго дзесяць спецыялістаў, адказных за ахову гісторыка-культурнай спадчыны, — адзначыў Ігар Чарняўскі. — Зразумела, што пастаянна адсочваць стан кожнага помніка яны не здатныя. Але ж гэта — прамы абавязак спецыялістаў з раёнаў. Тым болей, яны даўно забяспечаны ўсімі метадычнымі інструкцыямі, што прадугледжваюць механізмы дзеянняў у канкрэтных выпадках. Іншая справа — камп'ютэрныя дыскі з нарматыўнай базай, якія мы выдаём гэтым спецыялістам пад час курсаў павышэння кваліфікацыі, часта застаюцца нават нераспакаванымі. Гэта заўважна па тых пытаннях, што нам даводзіцца чуць. І калі ты спадзяешся, нібыта ўжо можаш весці з гэтымі калегамі гутарку на адной мове — мове айчыннага заканадаўства, — яны раптам здзіўляюцца.

Канкрэтна гэты выпадак мае свае асаблівасці: спецыяліст Навагрудскага райвыканкама, які цягам многіх гадоў плённа ды рупліва адказваў за справу аховы спадчыны, не так даўно быў змушаны пакінуць пасаду па стане здароўя, а клопаты яго калег з аддзела культуры па арганізацыі хаця б таго ж Фэсту сярэднявечнай культуры не пакідалі ні хвілінкі часу нават на шпацыр па родным горадзе.

Але, як зазначыў Ігар Чарняўскі, сюэт з Барысаглебаўкай — на жаль, не эксклюзіўны. Ён сведчыць пра своеасаблівую тэндэнцыю. Уласнік аб'екта, не надта абазнаны ў нарматыўна-прававой базе, распачынае рэстаўрацыю — вядома, з найлепшымі намерамі. А ўхіліць яго ад памылак і падказаць юрыдычна правільны алгарытм дзеянняў ніхто не спяшаецца.

— Літаральна ўчора быў у камандзіроўцы ў Мядзелі, — распавядае Ігар Чарняўскі. — Там склалася праўдзе вельмі прыкрая сітуацыя. Каталіцкая парафія пачала ўзводзіць будынак кляштару, або парафіяльнага дома, непадалёк ад унікальнага касцёла. Райвыканкам даў дазвол на распрацоўку праектнай дакументацыі, і ўласнік чамусьці вырашыў, што гэтага дакумента ўжо дастаткова, каб распачаць будаўніцтва. У Міністэрства культуры звярнуліся толькі тады, калі работы ўжо ішлі поўным ходам. І тут выявілася, што прадстаўлены нам праект проста не вытрымлівае ніякай крытыкі, і побач з каштоўным помнікам спадчыны такі аб'ект ні ў якім выпадку не можа з'явіцца, бо ён ніякім чынам не адаптаваны да гістарычнай тэрыторыі...

Сумная сітуацыя. Энтузіязм, добрыя намеры... А ў выніку, атрымліваецца, што пэўная частка ахвяраваных для іх ажыццяўлення сродкаў патрачана надарэмна. Сумна і таму, што ўсіх непаразуменняў у падобных выпадках можна цалкам пазбегнуць.

— Спецыялісты па ахове спадчыны на месцах павінны самі праяўляць ініцыятыву, — кажа Ігар Чарняўскі. — Пастаянна падтрымліваць сувязі з уласнікамі аб'екта, кансультаваць іх, тлумачыць вызначаны заканадаўствам парадак правядзення рэстаўрацыйных работ. А тыя, у сваю чаргу, павінны да гэтых спецыялістаў прыслухоўвацца, бо яны выказваюць не свае прыхамасці, а законныя патрабаванні. На Беларусі была створана адна з найлепшых на абшарах СНД прававых баз у сферы аховы спадчыны. Гэта — сведчанне мэтанакіраванай дзяржаўнай палітыкі. Але яе рэалізацыя залежыць ад зладжанасці нашай дзейнасці: мясцовых улад, Міністэрства культуры краіны, абласных упраўленняў культуры... Калі хтосьці ў гэтым ланцугу дае збой — ён ірвецца.

У Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў адбылася знамянальная падзея: законным уласнікам упершыню былі ўручаны дыпламы, дзе ў графе “Спецыялізацыя” значылася “Менеджмент міжнародных культурных сувязей”.

Пагадзіцеся, гучыць паважна! Але што тоіцца за гэтымі словамі? Веды і навыкі, здатныя ператварыць імпэтнага маладога чалавека ў сапраўднага прафесіянала-міжнародніка, або проста амбіцыі і кан’юнктура?

У гутарцы з карэспандэнтам “К” дэкан факультэта культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці БДУКІМ Мікалай КАРАЛЁЎ прыводзіў толькі факты. І яны абумоўлівалі заканамерную выснову.

міжнароднікам: сучасная замежная культуралогія, культурныя і гістарычныя тыпы цывілізацый, гісторыя і практыка міжнародных культурных сувязей... Прычым такія дысцыпліны, як тэхніка дзелавых перамоў і мова дзелавой перапіскі, чытаюцца па-англійску. А на апошніх двух курсах з’яўляюцца прадметы па выбары.

— Для нас было відавочна, што нельга рыхтаваць “менеджэраў агулам”, — кажа Мікалай Каралёў. — Кожны павінен спецыялізавацца ў сваёй сферы: кінематограф, шоу-бізнес, выяўленчае мастацтва...

— У свой час мы задумаліся: як можна спраўдзіць кампетэнцыю менеджэраў у сацыякультурнай сферы? — кажа Мікалай Каралёў. — Адказ напрошваўся сам сабою. Іх справаздача і экзамен на спеласць — гэта паспяховае ажыццяўленне канкрэтнага праекта. Так нарадзілася ідэя штогадовай імпрэзы “Сваё кола”. Студэнты самі распрацоўваюць канцэпцыю, ангажуюць выканаўцаў, арандуюць пляцоўку, рэалізуюць білеты, шукаюць спонсараў... А мы ацэньваем іх арганізатарскія здольнасці. Сёлета я паставіў

ных работ. Тэмы апошніх, як і трэба было чакаць, вылучаліся разнастайнаю: эксперт культуры, менеджмент музейнай справы і кінадакументалістыкі, камунікацыйны патэнцыял сучаснага выяўленчага мастацтва, тэхналогіі “прамоўшна”, спецыфіка работы міжнародных цэнтраў па прасоўванні паслуг культуры і мастацтва...

А што да якасці дыпламоў... Яе аб’ектыўна ацэньвала дзяржаўная камісія на чале з намеснікам міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадушам Стружэцкім. У ведамасцях няма нават “сямёрак” — спрэс самыя высокія балы. Дарэчы, трое сёлетніх выпускніц факультэта атрымалі дыпламы з адзнакай. А спецыяліст у сферы менеджменту айчыннага выяўленчага мастацтва Вераніка Броўка атрымала запрашэнне на Рэспубліканскі баль выпускнікоў з удзелам Кіраўніка дзяржавы.

Пад час размеркавання дзейнічаў агульны прынцып, характэрны для Універсітэта культуры і мастацтваў: тыя выпускніцы, якія не мелі паважных прычын, каб застацца ў Мінску, атрымалі першае месца працы за межамі сталіцы. Прычым трое з пяці дыпломніц пачнуць свой стаж у невялічкіх райцэнтрах. Хтосьці палічыў за лепшае вярнуцца на радзіму, а хтосьці выбраў тыя мясціны, якія бліжэй да Мінска.

Ці сапраўды там існуе такая вострая патрэба ў спецыялістах па міжнародных культурных сувязях? Гэтае пытанне гучала і з вуснаў членаў дзяржкамісіі.

Станоўчы адказ на яго цалкам імаверны. Балазе ёсць нямала прыкладаў, калі ініцыятыўныя людзі прасоўвалі свае мясцовыя культурныя феномены далёка за межы раёна. Але... Зважаючы на “дэфіцытнасць” такіх спецыялістаў, цалкам лагічна ўявіць, што куды больш запатрабаваны яны былі б, прынамсі, на абласным узроўні.

— Афіцыйных запытаў з абласных цэнтраў не было, — кажа Мікалай Каралёў. — А вось непасрэдна на размеркаванні рэптам пасыпаліся спакуслівыя прапановы! Зразумела, што не кожны выпускнік здатны зрабіць рэзкі паварот у сваім лёсе, маючы на роздум нейкіх 15 секунд. Зацікаўленым працадаўцам трэба было парупіцца значна раней. Недарэмна ж існуе такая працэдура, як папярэдняе размеркаванне.

Пасады менеджэра тыпавыя штатныя расклады ўстаноў культуры не прадугледжваюць. Але, па словах Мікалая Каралёва, кіраўнік той установы, якой ён сапраўды патрэбны, здолее без праблем узяць такога чалавека на працу. Прычым для гэтага зусім не абавязкова наяўнасць бюджэтнага фінансавання.

— Лічу, што, у ідэале, менеджэр павінен атрымліваць не стабільны аклад, а — працэнты ад тых сродкаў, якія ён здолеў зарабіць сваімі стараннямі, — заўважыў дэкан факультэта. — Недарэмна ж кажуць, што менеджэра, як і ваўка, ногі кормяць.

“Кантэнт”

Кампетэнтнасці

Што “корміць” менеджэра-міжнародніка?

“Перавытворчасць” пакуль не пагражае

Запатрабаванасць гэтай спецыялізацыі для нашай краіны ніякіх сумневаў не выклікае. Адзін з прыярытэтных вектараў палітыкі Беларусі ў сферы культуры — менавіта ўмацаванне і паглыбленне стасункаў з іншымі краінамі. І па меры ўсё новых і новых поспехаў у гэтым рэчышчы ўзнікае і непазбежнае пытанне.

— Спецыялізацыя паўстала не на пустым месцы, і грунтавалася яна зусім не нашымі фантазіямі, — распавядае Мікалай Каралёў. — Яе з’яўленню папярэднічаў сур’ёзны аналіз актуальнай сітуацыі, праведзены яшчэ ў 2003 годзе. Мы прыйшлі да высновы, што брак кваліфікаваных спецыялістаў, якія адказвалі б за міжнародныя стасункі ў сферы культуры, сур’ёзна адчуваўся ўжо тады, бо патрэбныя веды і навыкі можна было набыць толькі на практыцы. А з улікам інтэнсіфікацыі культурных сувязей гэтая патрэба ў перспектыве магла толькі ўзрастаць. Што, як мы бачым, і здарылася.

Дыпламаванымі менеджэрамі-міжнароднікамі сёлета сталі 11 чалавек (між іншым, усе — абяяльныя дзяўчаты!). Пяць гадоў таму конкурс быў параўнальна невялікі: “усяго” 4 чалавекі на месца. Апошняе можна патлумачыць выключна неінфармаванасцю абітурыентаў. Ажыятажны попыт на новую спецыялізацыю не прымусяў сябе чакаць: летась на кожнае з пяці бюджэтных месцаў прэтэндавала ўжо 12 чалавек. Большасць з тых, хто не прашоў па конкурсе, пагадзіліся вучыцца на платнай аснове. Да таго ж, упершыню быў праведзены набор і на завочнае аддзяленне.

І гэта значыць, што ўжо праз тры гады на Беларусі ў адначасе з’явіцца добрая сотня дыпламаваных менеджэраў па міжнародных культурных сувязях. Дзяржаўныя гарантыі па працаўладкаванні на большасць з іх, вядома, не распаўсюджваюцца, але пытанне аб “перавытворчасці” менеджэраў паўстае само сабою.

— Я адразу магу даць гарантыю: ніводзін з нашых выпускнікоў у бліжэйшыя гады не апынецца на біржы працы! — упэўнена сцвярджае Мікалай Каралёў.

І сапраўды: пакуль што попыт на такіх спецыялістаў значна пераважае прапанову, і ў бліжэйшай перспектыве статус-кво наўрад ці зменіцца — зважаючы хаця б на яўны тэндэнцыі росту ў самой сферы іх дзейнасці. Урэшце, атрыманыя веды можна выкарыстоўваць і ў сумежных з культурай галінах — напрыклад, турыстычным бізнэсе.

Пад час гутаркі з двюма сёлетнімі выпускніцамі, якія вучыліся на платнай аснове, пачуў ад іх мудрую фразу: добрая адукацыя спатрэбіцца заўсёды, куды б цябе потым ні занесла жыццё. Зрэшты, самі дзяўчаты тут жа распавялі, што ніякіх праблем з уладкаваннем па спецыяльнасці яны не мелі: іх ужо нецярпліва чакаюць у Белтэлерадыёкампаніі.

Па-за межамі аўдыторыі

Па словах дэкана факультэта, першы выпуск менеджэраў-міжнароднікаў быў шмат у чым “вопытны”: “Мы не толькі іх вучылі, але і вучыліся самі”. І сапраўды, фарміраванне вучэбнага плана ў гэтым выпадку — справа не з лёгкіх.

Навучальная праграма складаецца з трох блокаў. Першы, сацыяльна-гуманітарны, утрымлівае звыклы для студэнтаў-гуманітаріяў набор дысцыплін.

— У адрозненне ад іншых ВНУ, дзе таксама рыхтуюць міжнароднікаў, мы даём вялікі аб’ём ведаў па тэорыі і гісторыі мастацтваў, — адзначае Мікалай Каралёў. — Менеджэр у сферы культуры павінен весці гутарку аб мастацтве на мове прафесіянала...

Другі блок непасрэдна звязаны з прафесійнай менеджэра і дапамагае засвоіць веды па маркетынгу, піару і рэкламе, вядзенні фінансавых справаздач, прававым забеспячэнні і г. д. А трэці блок уключае менавіта тыя дысцыпліны, якія патрэбны

Гэтыя дысцыпліны можна лічыць часткай чацвёртага блока — ці не найважнейшага. Зразумела, што студэнты павінны атрымліваць добрую тэарэтычную базу: усё ж іх спецыяльнасць гучыць як “культуралогія”, а менеджмент — гэта толькі спецыялізацыя. Але сама спецыфіка іх дзейнасці патрабуе асаблівага акцэнта менавіта на практычнай дзейнасці.

І таму чыста універсітэцкім колам выкладчыкаў было яўна не абысціся. Факультэт звярнуўся да тых практыкаў, якія за гады сваёй працы паспелі ўжо назапасіць карысны досвед, з прапановай ім падзяліцца. Нягледзячы на сваю занятасць, гэтыя людзі ахвотна пагадзіліся. Так у спісе выкладчыкаў БДУКІМ з’явіліся дырэктар Белдзяржфілармоніі Аляксандр Гарбар (між іншым, колішні выпускнік таго самага факультэта), загадчык выставачнага аддзела Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Фёдар Ястраб, адзін з найбольш аўтарытэтных спецыялістаў у сферы турызму Юрый Акудовіч... А таксама — супрацоўнікі Палаца Рэспублікі, Дома кіно, Белтэлерадыёкампаніі... Прычым заняткі нярэдка адбываліся не ў сценах універсітэта, а непасрэдна на працоўных месцах выкладчыкаў.

— Студэнткі, якія выбралі мой курс, мелі магчымасць удзельнічаць у рэалізацыі міжнародных выставачных праектаў ад стадыі іх планавання і да арганізацыі вернісажу, — кажа Фёдар Ястраб. — І гэтым супрацоўніцтвам я вельмі задаволены: у моладзі ёсць і зацікаўленасць, і веды, і дзелавыя здольнасці...

Спіс тых месцаў, дзе студэнты праходзілі практыку, выглядае вельмі размаіта: комплекс “Мінск-Арэна”, Нацыянальны мастацкі музей, Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур, Пасольства Ірана, “Белінтурыст”, Нацыянальная школа прыгажосці... Кожны меў магчымасць абраць менавіта тую ўстанову, дзе можна было набыць карысны для далейшай дзейнасці досвед. Але гэтым “практычны блок” навучання не вычэрпваецца.

падобную задачу і перад выпускным курсам менеджэраў-міжнароднікаў.

Такім чынам нарадзіўся праект “Беларусь—Венесуэла”, які адбыўся ў сценах універсітэта пры падтрымцы пасольства гэтай краіны.

— І такая ініцыятыва адгэтуль стане традыцыяй, — дадае дэкан факультэта. — Кожны выпускны курс павінен будзе зладзіць падобны міжнародны праект. Прычым выключна сваімі сіламі, без усялякай фінансавай дапамогі з боку універсітэта.

Вядома, гэта — толькі “абавязковая праграма”, — асабістыя ініцыятывы студэнтаў толькі заахвочваліся. Прыкладам, Ніна Меграбян была галоўным арганізатарам фестывалю армянскай моладзі, Кацярына Раманчык двойчы зладзіла замежныя гастролі універсітэцкаму ансамблю “Валачобнікі”...

Летась арганізатары Міжнароднага музычнага фестывалю Юрыя Башмета звярнуліся на факультэт з просьбай дапамагчы на практыку некалькіх студэнтаў. Зразумела, што ім была прадастаўлена ўнікальная магчымасць засваення нюансаў сваёй будучай прафесіі. Але... Фестываль, натуральна, не супадаў з афіцыйнымі тэрмінамі праходжаня практыкі.

— Гэта праблема не падалася мне невырашальнай, — адзначыў дэкан факультэта. — Бо тыя веды, якія займелі нашы студэнты пад час удзелу ў арганізацыі фестывалю, у аўдыторыі не атрымаеш. І, дарэчы, водгукі аб іх працы былі вельмі добрыя.

І ніводнай “сямёркі”!

Зрэшты, традыцыйны спосаб “падліку куранят” — інакш кажучы, ацэнкі якасці навучання — гэта ўсё ж дзяржспыты і абарона дыплом-

ХІХ Міжнародны конкурс выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск-2010", што сабраў 19 удзельнікаў з 19-ці краін, завершаны. Нягледзячы на тое, што пераможцы вызначаны і ўжо атрымалі свае прызы, выліўнае падвядзенне галоўкаў — наперадзе. І не на паперы, у шматлікіх аглядах, рэцэнзіях, праблемных артыкулах, а — у далейшым творчым жыцці. Тым не менш, паспрабуем вярнуцца да "конкурсных баталій".

Панядзелак — дзень цяжкі. Яшчэ і таму, што канкурсанты, з'явіўшыся 12 ліпеня на лёсаванне, павінны былі не толькі выцягнуць нумары, але і спяваць — у прысутнасці публікі і журы. Не думаю, што кагосьці надта "напружвала" гэтая конкурсная ўмова. Бо калі члены журы павінны выстаўляць балы адразу пасля конкурснай песні, дык лепей, калі яны папярэдне пазнаёмяцца з усім раскладам сіл. Што ж мы пачулі і убачылі на лёсаванні?

Найперш — кветкі. Песня Леаніда Захлеўнага "Усе кветкі ліпеня", якая шмат гадоў традыцыйна завяршала

ную, проста пракрычала, мітусліва рухаючыся па сцэне. І толькі ў другі дзень здолела вярнуцца менавіта да спеваў. Два ўласна конкурсныя дні, здаралася, рэзка змянялі расстаноўку сіл. Калі пасля першага па колькасці балаў лідзірвала Дзінара Султангаліева з Казахстана, дык пасля другога яна апынулася толькі на пятай пазіцыі, заняўшы ў выніку ІІІ месца. Наадварот, Анаіт Шахбазян з Арменіі абодва дні аказвалася на трэцяй пазіцыі, што прынесла ёй ІІ месца. Увогуле ж, на цяперашнім конкурсе перамагла стабільнасць, засланіўшы сабой эмацыйныя і мастацкія ўзрушэнні. Лідэрам быў прызнаны Дамір Кеджа з Харватыі, які стаў уладальнікам Гран-пры. "Прыдрацца" да яго было немагчыма, бо

лістыку ўкраінскай спявачкі Джамалы, якая атрымала Першую прэмію на леташняй "Новай хвалі" ў Юрмале. Але ж у такой эксцэнтрычнай манеры больш, чым дзе, неабходны добры густ. Тым не менш, спявачка, безумоўна, адорана артыстычна, мае цікавы тэмбр і яшчэ знойдзе сябе.

Модным стала граць на музычных інструментах. Можа, інструмент выступаў як сродак адметнасці, запамінальнасці? Ці гэтая тэндэнцыя — бы рэха леташняга "Еўрабачання" з Аляксандрам Рыбаком? Як бы тое ні было, але такі прыём выкарыстоўваўся не адно дзеля

адзінкі. Мала было і прыгожых, запамінальных па сваіх фарбах галасоў. Але агульны конкурсны ўзровень, калі вызначаць яго па моцы галасоў і "навучанасці" іх уладальнікаў, безумоўна, узрос.

Затое высвеціліся, як ніколі раней, праблемы не толькі суадносін прафесіяналізму і творчай індывідуальнасці, але і самой культуры выканання, выхаваная густу, інтэлігентнасці і інтэлектуальнасці. Бо калі ні на твары, ні, адпаведна, у голасе не адбіваецца пульсаванне думкі, дык і песня ўспрымаецца зусім інакш, бо страчвае сэнсавую напоўненасць.

Дамір Кеджа.

Гран-пры паехаў у Харватыю!

Фразіроўка, інтэлігентнасць, густ

"Славянскі базар у Віцебску", сёлета стала своеасаблівым талісманам конкурсу. Прагучаўшы на пачатку лёсавання, яна быццам "рассыпалася" на вялікія букеты, уручаныя членам журы, і маленькія букеткі, якія канкурсанты выбіралі сабе самі. Але нумар быў схаваны не сярод кветак, а ў дададзенай да іх паштоўцы. Тая паштоўка таксама была незвычайнай, бо ўяўлялі з сябе рэпрадукцыі карцін віцебскай мастачкі Таццяны Рудэнка. А канкурсант, які выцягнуў 19-ы нумар, адпаведна парадкавай лічбе конкурсу і ўсяго фестывалю, атрымаў з рук мастачкі яе альбом.

Што ж, калі букеткі выбіраліся даволі спантанна (дый што выбіраць, калі ўсе — амаль аднолькавыя звонку?), дык да выбару песні канкурсанты і тыя, хто дапамагаў ім рыхтавацца, падыходзілі сьведома. І — ледзь не ўсе спыніліся пад час лёсавання на папулярнай замежнай эстрадзе з рэпертуару вядомых спевакоў. Хтосьці капіраваў больш уда-ла, хтосьці — менш. Але папраўдзе новае працэтанне пачуць практычна не давялося. Крыху лепшае становішча было ў конкурсныя дні, калі спяваліся песні сваёй краіны і славянскія хіты.

За рэдкім выключэннем, амаль ніхто з канкурсантаў не ўлічваў акустычныя асаблівасці залы. Бо спеваў у агромнай прасторы Летняга амфітэатра і ў філармоніі, дзе зусім невыпадкова праходзіла лёсаванне, патрабуюць рознага падыходу. Тая ж украінка Іна Воранава (ІІ месца), якая запомнілася на лёсаванні цікавым па тэмбры голасам ды прафесійнай спрактыкаванасцю, у першы конкурсны дзень сваю песню, даволі лірыч-

спяваў ён свабодна, без напружання і ніякіх праблем, але ж — не "чапляў", як гэта бывае, за самае сэрца, не ўрэзваўся ў памяць чымсьці звышарыгінальным і нават самой спробай выйсці за межы даўно вядомага, распрацаванага, растыражванага.

Праўда, пошукі адметнасці прыводзілі кагосьці да капіравання. Вукашын Браіч з Босніі і Герцагавіны (Прыз расійскай прэсы) шмат у чым абапіраўся на лірычна-напорыстую сплеўную манеру Дзімы Білана. Расіянка Ганна М а л ы ш а - в а (П р ы з Парламенцкага Сходу Саюзнай дзяржавы) — на іранічна-парадыйную сты-

антуражу", а дапамагаў стварэнню песенных вобразаў. Вельмі абаяльная, лірычная па складзе сваёй адоранасці Вольга Гарчынскі з Малдовы на лёсаванні грала на скрыпцы, у першы конкурсны дзень — на акарыне. І ўвогуле запомнілася сваёй трапяткой кранальнасцю, уменнем рабіць з песень вакальна-харэаграфічныя элегіі.

Што ж да вяршынь прафесіяналізму, дык самым яркім, артыстычным, добра падрыхтаваным вакальна і сцэнічна быў Лаша Рамішвілі (І месца і Прыз імя Уладзіміра Мулявіна), які скончыў Грузінскі дзяржаўны ўніверсітэт тэатра і кіно імя Ш.Руставэлі і аспірантуру пры ім, атрымаўшы спецыяльнасць артыста музычнага тэатра. На лёсаванні ён стварыў надзвычай каларытны вобраз Мэкі Нажа, не падобны на звыклых трактоўкі гэтага персанажа "Трохграшовая оперы" К.Вайля. Сцэнічная раскаванасць і акцёрскі талент артыста працавалі на асэнсаванасць кожнай фразы, суладдзе зместаў тэксту і падтэксту. Імгненны пераўвасабленні спевака ператварылі няхітру па мелодыцы песеньку ў інтанацыйна багаты дыялог. Уласна на конкурсе Л.Рамішвілі звярнуўся да "Песні Іверыі" Гія Канчэлі, дзе грузінскія харавыя традыцыі яднаюцца з еўрапейскімі арганымі. Ён спяваў у папраўдзе нацыянальнай манеры, напоўніцу прадэманстраваўшы ўжо не характарна-камічны, а трагедычны талент. Дый у "Зачарованай маёй" Ігара Лучанка скарый не толькі чысцюткай беларускай мовай, але і пластычнасцю, працягласцю фразіроўкі, шыкоўнай імправізацыйнай кадэнцыйнай напрыканцы.

Увогуле ж, у параўнанні з мінулымі гадамі, сёлета на конкурсе гучала значна больш джаз-рокавых песень з акцэнтам зусім не на джазе. Бо філіграннай каларыстыкай, імправізацыйнай мелізматыкай, нават простым уменнем "адчуваць" песню як сваю родную, а не як "пінжак з чужога плячма", валодалі

Тым больш прыемна, што ўдумліва-васць выканання ў поўнай меры ўласціва нашаму Дзянісу Вяршэнка (ІІІ месца і тры спецпрызы). Іншая справа, што ў першы конкурсны дзень, па нейкім здзіўным супадзенні, спеваку з інтэлектуальным іміджам перашкоділа... "інтэлектуальная любэдка" — так называецца спецыяльнае прыстасаванне, аснашчанае гібкімі панелямі, якое можа апускацца або ўзнямацца, змяняючы сцэнічную прастору. На ранішняй рэпетыцыі яна, вядома, не выкарыстоўвалася. А ўвечары... Цікава, што адчулі б вы, калі звернулі акурат на вас раптам абрынулася б такая махіна, ды яшчэ ў паскораным тэмпе? Таму і пачатак песні аказаўся "змазаным", знікла ўласціва спеваку пластычнасць фразіроўкі. Ды ўсё ж Дзяніс здолеў хутка сабрацца. У адрозненне ад большасці іншых удзельнікаў, у яго была цудоўна адбудавана драматургія, добра атрымалася кульмінацыя, узведзеная ў высокую ступень трагедычнасці. Па-рознаму, у залежнасці ад тэксту, былі працяганы не толькі куплетныя раздзелы, але і прыпевы "Птушак" Д.Даўгалёва на верш В.Паліканінай. Па здзіўным супадзенні, другі дзень прынёс Дзянісу тое ж выпрабаванне: не адразу ўключылі мікрафон. Але ў "Малітву" М.Дунаеўскага быў укладзены сапраўдны "сэрца боль", які перадаўся і слухачам: гэтае выкананне хацелася слухаць яшчэ ды яшчэ, зноў перажываючы катарсіс. Нашым канкурсантам можна было ганарыцца: пры ўсіх непрадбачаных здарэннях, ён прадэманстраваў, можна сказаць, ментальныя беларускія якасці, а гэта — вытрымка, культура, перавага інтэлектуальнага пачатку над непадпарадкаванай імпульсіўнасцю эмоцый.

На здымку на першай паласе: Іна Воранава, Ёцэ Панаў, Дамір Кеджа, Лаша Рамішвілі, Анаіт Шахбазян, Дзінара Султангаліева, Дзяніс Вяршэнка.

Пра вынікі Міжнароднага дзіцячага музычнага конкурсу "Віцебск-2010" чытайце ў наступным нумары.

У працэнтах і нотах

Статыстыка — справа сур'ёзная. Асабліва — на "Славянскім базары ў Віцебску". У новай шыкоўнай зале пасяджэнняў Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта, куды сёлета перамясцілася традыцыйная прэс-канферэнцыя, прысвечаная адкрыццю фестывалю, было агучана як ніколі шмат красамоўных лічбаў.

ХІХ Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" сабраў больш як пяць тысяч удзельнікаў і гасцей з 34 краін свету. Куба, Панама і Чарнагорыя на форуме — упершыню. Журналістаў, якія прадстаўляюць 11 краін, на фэсце акрэдытавана больш за 500, сярод іх — больш за 60 беларускіх СМІ.. На 16-ці фестывальных пляцоўках будуць паказаны 70 творчых праектаў. Яшчэ 30 не змясціліся ў праграму, і без таго вельмі насычаную, і будуць выкарыстаны, пры магчымасці, на наступны год.

Знаходзячыся пад патранатам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, фестываль мае сур'ёзную і трывалую дзяржаўную падтрымку. З рэзервнага фонду Прэзідэнта на яго арганізацыю і правядзенне выдзелена 2,5 млрд. беларускіх рублёў — гэта на 450 мільёнаў больш за леташнюю суму.

Многімі паказчыкамі можа пахваліцца і сам Віцебск. Упершыню ён выйшаў на другое, пасля сталіцы, месца ў рэспубліцы па ўзроўні зароботнай платы. Да ХІХ фестывалю ў горадзе было адкрыта 15 новых пунктаў грамадскага харчавання. Дзякуючы "Славянскаму базару ў Віцебску", значна ўзраслі эканамічныя паказчыкі па турызме і палатных паслугах у сферы культуры: на 200 і 230 працэнтаў адпаведна. Калі летась за ўвесь фестываль было рэалізавана ўсяго 62% білетаў, дык сёлета ўжо раніцай першага фестывальнага дня гэтая лічба складала 95,5%. Калектыўныя заяўкі на білеты паступілі з 30-ці арганізацый Расіі, жаданне наведаць канцэрты форуму выказала амаль сотня беларускіх арганізацый і турыстычных фірм. Спонсарская дапамога і прыбыткі ад рэкламы летась склалі 200 млн. рублёў, сёлета, зноў-такі, на пачатак фестывалю, — 1 млрд. 400 млн. руб.

Ганарыцца сваімі лічбамі і адноўленая плошча Перамогі. Паводле сваіх памераў, яна займае 3-е месца ў Еўропе і 6-е — у свеце. Пры агульнай плошчы ў 16 гектараў, "карысная", якая можа змяшчаць публіку на канцэртах, складае 10 га. Пры дазволенай нарматывамі паказчыках у два чалавекі на квадратны метр плошча можа прыняць адначасова да 200 тысяч наведвальнікаў.

Непасрэдна з лічбамі, а не з нотамі, аказалася звязана і здзіўнаватая, на першы погляд, фраза дырэктара фестывалю Радзівона Баса: "Думаю, Юрый Антонаў, Стас Міхайлаў дапамогуць развіццю класічнай музыкі". Размова ішла не пра стыльвыя ўздзеянні, а пра фінансавыя прыбыткі па схеме: "эстрада "корміць" класіку".

Што ж да лічбавай сімволікі, дык ХІХ фестываль прадугледжваў акурат 19 канцэртаў у Летнім амфітэатры і 19 краін, прадстаўнікі якіх удзельнічалі ў конкурсах — дарослым і дзіцячым.

Вялікую цікавасць выклікала ўжо прэс-канферэнцыя з удзелам майстроў мастацтваў Беларусі. І гэта прытым, што яна супала па часе з адкрыццём выстаўкі “Беларускі народны абраз” у Віцебскім абласным краязнаўчым музеі, куды накіравалася частка журналісцкіх сіл. Гэтым разам размова атрымалася засяроджанай на самым набалелым як для эстрады, так і ўвогуле для нашага нацыянальнага мастацтва. Для многіх удзельнікаў прэс-канферэнцыі яна стала натуральным працягам абмеркаванняў і дыскусій, што разгарнуліся на пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры Беларусі, якое папярэднічала фестывалю.

Як узняць прэстыж беларускіх артыстаў? Як асацыяваць і прафесіяналізм іх выступленняў не выклікаюць пытанняў, бо нашы салісты і калектывы не толькі не горшыя за тых жа расійскіх, але і пераўзыходзяць іх — зноў-такі, паводле сваёй адоранасці, прафесіяналізму.

аддачай: на фоне папраўдзе адметных нумароў гэта кідалася ў вочы. Больш лагічнымі маглі б быць звязкі паміж нумарамі, больш абгрунтаваным — відавочны падзел канцэрта на тры адасобленыя блокі. Але, падкрэслію, усе гэтыя “прыдзіркі” ўзніклі толькі таму, што канцэрт стаў разглядацца па вышэйшым прафесійным рахунку — як той мастацкі праект, дзе ўсё павінна быць гарманічна і “на ўсе сто”.

Калі на гала-канцэрте адкрыццём для замежных гасцей стала тое, што беларусы ўмеюць смяяцца, дык фільм “Ваўкі” — доказам глыбокага філасофска-трагедыйнага мыслення. Галоўнае — карціна знята надзвычай прафесійна, з мноствам цудоўных мастацкіх дэталей, у ёй кожная дробязь мае свой сэнс, працуе на эмацыйнае ўздзеянне, вымушае глядача не “паглынаць прадукт”, а задумвацца над чужымі памылкамі, каб не рабіць сваіх.

“Такога яшчэ не было!” — гэтая фраза стала лейтматывам Дня Беларусі на “Славянскім базары ў Віцебску”, а рэха таго воклічу распаўсюдзілася на ўсе астатнія фестывальныя дні, зрабіўшы менавіта беларускія праекты, шмат у чым незвычайныя і вельмі разнастайныя, аднымі з самых яркіх уражанняў усяго форуму.

Дзень працягласцю ў эпоху

— Я не стамляюся паўтараць, — з горыччу сказала Іна Афанасьева, — што беларусам трэба навучыцца любіць сябе як нацыю. Давайце паважна ставіцца да свайго мастацтва! Прывыкайце, што яно — “сваё”, многія яго быццам не заўважаюць. І толькі калі нашы артысты выязджаюць за мяжу і атрымліваюць там неверагодны поспех, усе пачынаюць разумець, які высокі ў нашага мастацтва ўзровень...

Першы намеснік міністра культуры Беларусі Уладзімір Карачэўскі звярнуўся да журналістаў, каб тыя больш актыўна папулярызавалі беларускіх артыстаў, асабліва — на тэлебачанні. Ён падкрэсліў, што Міністэрства культуры не можа фінансаваць эстраду ў такой жа меры, як акадэмічныя калектывы, у якіх куды меней магчымасцей самім зарабіць грошы, і запэўніў: у рэспубліцы будучы стварацца ўсе ўмовы для развіцця шоу-бізнесу, а гэта значыць — для выступленняў, гастролей, спонсарскай дапамогі, падтрымкі ў СМІ.

Дарчы, менавіта па такім шляху ідзе эстрада ў нашых суседзях, які паведаміў на прэс-канферэнцыі ў Дзень Украіны міністр культуры і турызму Міхаіл Куліняк. Дзяржава бярэ на сябе арганізацыю і правядзенне конкурсаў і фестывалю, дзе маладыя артысты могуць выявіць свае таленты. У астатнім, як дадаў музычны прадзюсер (і муж Таісіі Паваліў) Ігар Ліхута, “...не трэба падтрымліваць шоу-бізнес, галоўнае — яму не перашкаджаць. Дапамагаць трэба бібліятэкам, оперным тэатрам, іншым акадэмічным калектывам. Класічнае мастацтва — база любой культуры, яно павінна атрымліваць датацыю ад дзяржавы. А шоу-бізнес павінен працаваць сам. Пры такім становішчы артысты самі разумеюць, наколькі паспяхова я іх дзейнасць, пачынаюць актыўна рухацца наперад, бо адчуваюць канкурэнцыю”.

Вярнуўшыся да Дня Беларусі, адзначым, што на прэс-канферэнцыі ўзнімалася таксама і пытанне, чаму нашы артысты не

маюць на фестывалі ні сольнікаў у Амфітэатры, ні “Зорных гадзін” з журналістамі: маўляў, гэтыя мерапрыемствы нават у “наш дзень” праводзяцца знымі замежнымі зоркамі. І хаця прагучаў лозунг: “Беларускі дзень не аддамо нікому!”, — пэўна, не трэба быць настолькі катэгарычнымі. Бо ў сітуацыі, калі на “Славянскім базары ў Віцебску” адначасова адбываецца па некалькі мерапрыемстваў на розных пляцоўках, асабіста я пайшла б на выступленне гастралёраў: невядома яшчэ, калі ўбачыш іх наступным разам, сваіх жа — ведаеш і так. А што абярэ звычайны глядач, які, у адрозненне ад акрэдытаваных журналістаў, траціць на гэта не толькі час, але і грошы?

Таму, для пачатку, было б няблага значыцца, чаго мы чакаем ад “Славянскага базару ў Віцебску”, бо фінансавыя пазычкі і папулярызаваныя знаходзяцца ў больш складанай сістэме ўзаемаадносін. Кожны вытворца, клапоцічыся аб працоўванні свайго брэнда, спачатку ўкладае грошы, і даволі вялікія, у разнастайныя рэкламныя акцыі, наўмысна зніжае кошт або нават праводзіць бясплатныя дэгустацыі... Але не проста так, а — з разлікам на будучы прыбытак.

На мой погляд, на сёлетнім “Славянскім базары ў Віцебску” было зроблена вельмі многа для ўдалай папулярызаванні беларускага мастацтва. Шмат у чым незвычайным аказаліся сам гала-канцэрт нашых майстроў мастацтваў. Ушанаванне памяці Уладзіміра Мулявіна не стала “закансерваным” пераспяваннем колішняга “песняроўскага рэпертуару” — канцэрт дэманстраваў розныя бакі нашай сённяшняй культуры, якая працягвае мулявінскія традыцыі, прычым не толькі неафолькавыя.

У праграме з’явіліся многія салісты і калектывы, новыя не толькі для замежных заўсіднікаў фестывалю, але і для шырокай беларускай публікі: “Явар”, “Пяты сезон”, юначы гурт “Brest-street-boys”, гітарыст-віртуоз, кампазітар Аляксей Скрыпнік, інструментальнае трыо салістаў Беларускай дзяржаўнай філармоніі (акрамя больш вядомага Паўла Неўмаржыцкага, які ўжо “запальваў” сваім баянам на мінулым “Славянскім базары...”, яшчэ Уладзімір Ткач, яго калега па Нацыянальным акадэмічным народным аркестры імя І.Жыновіча, і віртуозны ўдарнік Сяргей Шаптуноў, дзякуючы якому на сцэне Летняга амфітэ-

атра ўпершыню з’явіўся сольны кітафон), фольк-рок-дуэт “Піва ўдвух” — пастаянны ўдзельнік канцэртаў і спектакляў нашага Маладзёжнага тэатра эстрады.

Дый некаторыя знакамітыя артысты паўсталі ў нечаканых амплуа. Анжэліка Агурбаш замест хітовай “Белай Русі” прыехала са сваім самаварам, не пабаяўшыся ўвасобіць парадыйную Муху-цакатуху. Школа сучаснага танца “Белка” выступіла не з падтанцоўкамі, як на ранейшых фестывалю, а сольна.

Ледзь не ўпершыню амаль усе творы, а не толькі фолькавыя, былі беларускамоўнымі. Прыемнай “навінкай” стала і тое, што вядучыя называлі стваральнікаў песень (а І.Лучанка, які прысутнічаў у зале, нават павіталі), імёны ж выканаўцаў увогуле агучваліся двойчы: на пачатку і ў канцы выступлення. Фінальная ж песня “Касіў Ясь канюшыну...”, што сабрала ўсіх удзельнікаў, ператварылася ў гумарыстычную інсцэніроўку.

Як ні здзіўна, але святочны канцэрт прымусліў заўважыць і некаторыя найбольш важкія праблемы беларускай эстрады. Гучала, як ніколі, шмат прэміер, але многія аказаліся бяклымі, значна прайгравалі песням мінулых гадоў. Дый да “прынашэння У.Мулявіну” некаторыя салісты маглі б паставіцца з большай фантазіяй і сама-

што ж да беларускіх сольнікаў, дык іх насамрэч было ажно два — праўда, не ў Летнім амфітэатры. У тэатры імя Я.Коласа “чаравала” этна-трыо “Троіца”: Іван Кірчук з папличнікамі веў канцэрт, як заўсёды, нетаропка, падрабязна распавядаючы пра кожную кампазіцыю, інструменты і, шырэй, традыцыі беларусаў. Дзейнасць гэтага музыканта з’яўляецца прыкладам добрага сумяшчэння розных падыходаў да нашай спадчыны: навукова-даследчага, творчага, папулярызатарскага і, нарэшце, фінансаванага, прычым такога ж паспяховага, як вышэйпералічаныя. Творчасць “Троіцы” стала адкрыццём не толькі для гасцей фестывалю, але і для многіх беларусаў: калектыву куды часцей выступае ў замежжы.

Гэта тычыцца і кабарэ-бэнды “Сярэбранае вяселле” на чале са Святлана Беня “Вяселлеае” выступленне ў Канцэртнай зале “Віцебск” планавалася як першае аддзяленне канцэрта — так бы мовіць, “на разгэру” да джаз-кабарэ Алега Скрыпкі (Украіна), вядомага як лідэра гурта “Воплі Відаллясава”. На справе ж атрымалася надворот. Дзвюхгадзінны (!) сольны марафон набыў характар спрынту. Ён ішоў без аніякіх “адпачынкаў” паміж нумарамі, з пераапраананнямі на нашых вачах, калі Беня (так яе называюць сябры дый яна сама сябе са сцэны) дастае з “чароўнай скрыначкі-куфэрка” (у рэальнасці — са старога аблезлага чамадана) адну-дзве дадатковыя прылады — і пераўвасабляецца ў якіх заўгодна персанажаў, шчодро выкарыстоўваючы прыёмы лялечнага тэатра, рэжысёрам якога, дарчы, і з’яўляецца.

Пра высокі прафесіяналізм і яшчэ большы патэнцыял беларускай культуры сведчылі і сцэнаграфія Летняга амфітэатра, зробленая нашым мастаком Зіновіем Марголіным, і рэжысура гала-канцэрта адкрыцця, выкананая нашым тэлэрэжысёрам Глебам Шапо. Далучыце сюды выстаўкі: карцін Л.Шчамялёва і беларускіх народных абразоў, нашых прыгажунь, увасобленых італьянскім майстрам Э.Вентані. Так што Дзень Беларусі і, шырэй, прадстаўніцтва нашай культуры на сёлетнім “Славянскім базары ў Віцебску” было, як ніколі, багатым і максімальна разнастайным. І хапіла не толькі розных віды мастацтваў і розных жанры, але і “падарожжа” па розных эпохах.

Матэрыялы з Віцебска падрыхтавалі Надзея БУНЦЭВІЧ, Андрэй СПРЫНЧАН (фота), нашы спецыяльныя карэспандэнты

Фотарэпартаж, прысвечаны Дню Беларусі на “Славянскім базары ў Віцебску”, — на стар. 8 — 9.

Анёл прыязмліўся на Зорнай алеі

Цырымонія адкрыцця зоркі Уладзіміра Мулявіна і ансамбля “Песняры” на “Славянскім базары ў Віцебску” была ўрачыстай і адухоўленай, спалучаючы высокую грамадзянскую і асаблівую паэтыку. Ці не такой жа была сама творчасць Вялікага Песняра?

Міністр культуры Беларусі Павел Латушка, народны артыст СССР, старшыня Беларускага саюза кампазітараў Ігар Лучанок, прадстаўнікі мясцовых улад на чале з намеснікам старшыні Віцебскага аблвыканкома Леанідам Кавалевым, артысты Дзяржаўнага ансамбля “Песняры” пад кіраўніцтвам Вячаслава Шарапава прайшлі па чырвонай дарожцы да Алеі зорак. Быццам з нябёсаў, загучала знакамітая “Малітва” Алега Молчана на верш Янкі Купалы. Голас Уладзіміра Мулявіна звяртаўся да кожнага і да ўсёй краіны, становячыся жывым увасабленнем яго душы. А пластычная кампазіцыя, падрыхтаваная на гэтую музыку народным маладзёжным тэатрам “Кола” Цэнтра культуры “Віцебск”, дадала песні асаблівой натхнёнасці: сямёра трапяткіх дзяўчат, апранутых у доўгія белыя строі, выглядалі пасланнікамі мулявінскай душы.

— Мулявін, — звярнуўся да прысутных міністр, — гэта анёл, які прыляцеў на зямлю Беларусі... Пэўна, сапраўды трэба было нарадзіцца ў Расіі, каб стаць сапраўдным беларусам. У дзя-

цінстве ён навучыў мяне спяваць беларускія народныя песні. У юнацтве — разумець, што я — беларус. А калі я пачаў сталець, ён навучыў мяне маліцца: небу, прасторы, зямлі беларускай, беларускаму народу. Гэта постаць, якая застанецца назаўсёды ў культуры нашай краіны...

Ілучанок падзяліўся ўспамінамі пра Вялікага Песняра, сяброўства і супрацоўніцтва з ім на працягу больш як 35 гадоў. “Словам” ад “Песняроў” стала музыкае прысвечэнне — знакаміты Паланез Міхала Клеафаса Агінскага, праспяваны а сарпелла. А калі дзвюхчаты-анёлы павольна сцягнулі з пліты белае покрыва і зорка Мулявіна зазгляла не толькі з нябёсаў, стала відавочна, што яна — папраўдзе самая яркая сярод астатніх. Пэўна, не толькі таму, што самая новая. Зорка Уладзіміра Мулявіну — гэта яшчэ і наша прызнанне ўсяго нацыянальнага музычнага мастацтва Беларусі, што ззяе ў суквецці сусветных здабыткаў культуры.

ПАД ЗНАКАМ БЕЛАРУСІ

Адраджэнне і развіццё сяла: самадастатковасць аддзела культуры

Летась аддзел культуры Касцюковіцкага райвыканкама стаў лепшым на Магілёўшчыне: фінансаванне сферы ў пераліку на жыхара раёна склала 3,8 базавай велічыні пры нарматыве сацыяльнага стандарту — 1,5; план аказання платных паслуг выкананы ў супастаўных цэнах на 120 працэнтаў... Дынаміка росту прасочваецца ў фінансава-эканамічных, матэрыяльна-тэхнічных і творчых паказчыках. У раёне пятнаццаць творчых калектываў маюць званні "народны" і "ўзорны". А кінавідацэнтр стане неўзабаве асновай для стварэння рэгіянальнага тэлебачання...

Канстатацыя фактаў — невыпадковая. Іх шматзначнасць пераконвае: начальнік мясцовага аддзела культуры Мікалай Тыманюк ясна бачыць перспектывы развіцця, а значыць — і праблемы, якія замінаюць гэтаму руху ў рэгіёне.

Не першы год у раёне выношваецца ідэя стварэння ў Касцюковічах філіяла Магілёўскага каледжа мастацтваў, што стане сапраўдным кадравым выратаваннем для шэрагу ўсходніх рэгіёнаў Беларусі. Стрымліваюць выніковасць працы і тыпавыя штаты, якія даўно маральна састарэлі і не адпавядаюць сённяшнім патрабаванням эканамічна-творчай мэтазгоднасці. Неадкладнасць вырашэння гэтых і іншых пытанняў сталі галоўнай тэмай гутаркі на райвыканкамаўскай "лятучцы" з "К".

Народ пытаецца і прапануе

Як зладзіць шпацыр па вуліцы Культуры

Галоўную гарадскую вуліцу — Леніна — жыхары Касцюковічаў небеспадстаўна называюць вуліцай Культуры.

Менавіта тут размешчаны Маладзёжны культурны цэнтр "Юнацтва", раённы Дом рамёстваў, бібліятэка, Дзіцячая школа мастацтваў, краязнаўчы музей, раённы Цэнтр культуры, летні амфітэатр... Дарэчы, на гэтай вуліцы знаходзіцца і не самы апошні будынак для любога камандзіровачнага — навіютка чатырохпавярховая гасцініца з шыкоўнымі нумарамі і... ліфтам (шчыра кажучы, такіх у райцэнтрах Магілёўшчыны бачыць не даводзілася). Але гаворка — не пра супергатэль, а пра тое, што на "культурнай" вуліцы райцэнтра ўвечары заўжды людна. Тут і папрабаваў правесці экспрэс-апытанне.

На вуліцы Леніна: краязнаўчы музей і ДШМ.

Тацяна Іванаўна, служачая з Касцюковічаў:

— Гасцініца сапраўды шыкоўная. А вось раённы Цэнтр культуры размешчаны ў будынку, узведзеным у 1930-х гадах. Таму і знаходзіцца ён у аварыйным стане, як зрэшты, і ягоны раўеснік — будынак райбібліятэкі...

Аляксандр, старшакласнік:

— Да культурнага "насычэння" райцэнтра ў мяне — ніякіх прэтэнзій. Дыскатэкі ў "Юнацтва" — проста цудоўныя! А вось гарадскі старасвецкі парк, была б мая воля, я "ажывіў" бы: і атракцыёнамі, і тэатральнымі дзеямі...

Надзея, маладая маці:

— Цікава было б даведацца пра перспектывы развіцця нашага кінавідацэнтра. Чула, праз час ператворыцца ён у гарадское тэлебачанне. Ці сапраўды гэта рэальна, і колькі грошай вымагае рэалізацыя падобнага праекта?..

Начальнік аддзела культуры Мікалай Тыманюк працуе ў цеснай творча-арганізаванай звязцы са старшынёй райвыканкама Міхаілам Барысавым. Таму аніякіх праблем з наладжваннем райвыканкамаўскай лятучкі, ініцыяванай рэдакцыяй нашай газеты, не было. Гутарка з самага пачатку набыла характар аналітычнага абмеркавання таго, што ў сферы раённай культуры было, ёсць і будзе...

Яўген РАГІН:

— Міхаіл Рыгоравіч, што, на ваш погляд, замінае развіццю культуры, у шырокім сэнсе?

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Мусіць, фармалізм падыходаў.

Мікалай ТЫМАНЮК:

— А неабходнасць рэформ у сферы рэгіянальнай культуры настойліва дыктуе сённяшні час. Патрабаванні да кожнага з аддзелаў культуры — немалыя і растуць няўхільна, а выверанага абгрунтавання гэтаму іншымі разам проста не стае.

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Заробак культработнікаў трэба павышаць, у тым ліку і за кошт грошай, заробленых імі.

Яўген РАГІН:

— Дарэчы, колькі раённых фінансавых сродкаў укладзена апошнім часам у развіццё культуры?

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Летась 600 мільёнаў пайшло толькі на рамонтныя работы, 300 мільёнаў — на набыццё

тэхналагічнага абсталявання. 250 мільёнаў далі нашы прадпрыемствы, якія пастанна спансіруюць культуру.

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— І гэта, збольшага, — раённыя грошы. І штогод іх укладанні ў сферу культуры імкнёмся павялічваць.

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Якіх пяць гадоў таму раённае фінансаванне нашага аддзела было меншым амаль у чатыры разы.

Яўген РАГІН:

— Наколькі ведаю, рэспубліканскі паказчык раённых адлічэнняў у культуру вагаецца не дзе на мяжы трох працэнтаў; у вас жа гэты паказчык — удвая большы...

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— У мяне тут пазіцыя — адназначная: паколькі культура найпрост уплывае на эфектыўнасць сельскай гаспадаркі, прамысловасці, дык і стаўленне да яе павінна быць адпаведным... Я бачыў вочы механізатараў, ушанаваных пад час канцэрта на нашых дажынках. Вочы тыя такім гонарам за аказаную павагу свяціліся! Так што прафесійныя клубнікі, бібліятэкары, музейшчыкі не толькі творцы, яны — праваднікі дзяржаўнай палітыкі, людзі, якія працуюць у рэчышчы светапогляднага "надвор'я" ў раёне.

культуры і надалей будзе павышацца.

Яўген РАГІН:

— Як, Міхаіл Рыгоравіч, кантралюеце сферу культуры?

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Вельмі патрабавальна. Ведаю, па якім напружаным графіку дзейнічаюць раённы Цэнтр культуры, Маладзёжны культурны цэнтр "Юнацтва", Дом рамёстваў, сельскія ўстановы...

Яўген РАГІН:

— І што, усё так бясмарна?

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Хмары тады з'яўляюцца, калі за справу дылетант бярэцца.

Мікалай ТЫМАНЮК:

— У нас, калі ў РЦК дзяўчаты на працу прыходзяць, дык адразу страйнеюць, бо працы — да краю... Дарэчы, звальненняў за парушэнне дысцыпліны ў нашай сістэме апошнім часам не было.

Яўген РАГІН:

— Мікалай Андрэевіч, аддзел культуры стаў летась лепшым на Магілёўшчыне. Пра пазабюджэтна-творчую дзейнасць я ўжо сёе-тое ведаю. А як справы з эканоміяй паліўна-энергетычных рэсурсаў? Ці няма і тут, на ваш погляд, праблем?

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Заданне было — 9 працэнтаў, эканомілі — 11... Натуральна, праблема — ёсць, і мяне тут кожны начальнік аддзела культу-

рацыянальна прапанова, а рэалізацыя яе не патрабуе надзвычай вялікіх грашовых выдаткаў.

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Ідзі гэтай, якую цалкам падтрымліваю, шмат ужо гадоў, але яна даволі доўгі тэрмін знаходзіцца ў стадыі разгляду. Шкада, бо вельмі прывабны для нас і карысны для ўсіх праект...

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Усё, што залежыць ад раённых улад, робіцца для развіцця нашай сферы... Пяць двухпавярховых будынкаў у райцэнтры перададзены на баланс аддзела культуры. Мы адкрылі ў іх Дзіцячую школу мастацкіх рамёстваў, Школу мастацтваў, Дом рамёстваў... У кожным аграгарадку (а іх восем) адкрылі філіялы ДШМ, школы рамёстваў... Навучэнцаў стала ўдвая болей. Але, безумоўна, ёсць шэраг пытанняў, вырашэнне якіх ад нас ніяк не залежыць.

Яўген РАГІН:

— У тым ліку, напэўна, — і будаўніцтва новага Палаца культуры ў Касцюковічах? Ад жыхароў райцэнтра я пачуў сёння шмат нараканняў на стары будынак РЦК, што знаходзіцца ў аварыйным стане...

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Якраз тут вобласць нам абыякала падтрымку. У наступным годзе будзе складзена праектна-каштарысная дакументацыя, а ў 2012-м распачнецца ўзвядзенне

Канцэпцыя каардынацыі намаганняў у Касцюковічах

Каб пайшоў на лад

Райвыканкамаўская "лятучка" з "К"

Яўген РАГІН:

— На жаль, Міхаіл Рыгоравіч, да лёка не ва ўсіх райвыканкамах Беларусі можна пачуць такія словы...

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Мы сёння ў райцэнтры ладзім высакаякасныя канцэрты сіламі самадзейных артыстаў з сельскіх і гарадскіх працоўных калектываў. Лічу, гэта — найвялікшае наша дасягненне... Да прыкладу, начальнік мясцовай перасоўнай механізаванай калоны заўжды кажа, што не будзе плаціць заездным зоркам за канцэрты, бо нецікава, а нашым — калі ласка. І гэта, пагадзіцеся, — паказчык.

Яўген РАГІН:

— Словам, сваю патрэбнасць вы даказалі... А колькі на сёння зарабляе работнік культуры ў раёне?

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Наколькі ведаю, самы высокі штомесячны заробак у вобласці — менавіта ў нашых культасветнікаў.

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Проста, заўжды ёсць для гэтага рэзерв. Пры дапамозе райвыканкама здолелі ўзняць тарыфныя стаўкі. Наш заробак перавысіў зарплату нават у сістэме адукацыі: на сёння гэта — больш за 700 тысяч рублёў.

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Як людзі працуюць, так і атрымліваюць павінны. Заробак у

ры падтрымае. Эканомія ў нашай сферы — гэта змяншэнне цяпла і асвятлення. Названае заданне дзесяць гадоў запар выконваем, але прыйшлося скараціць за гэты час у 1,2 раза абагрэў бібліятэчных і клубных памяшканняў.

Яўген РАГІН:

— Раён ваш — "постчарнобыльскі", таму не паверу, што з кадрамі ўсё так добра...

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Прынамсі, робім многае для таго, каб прывабіць маладых спецыялістаў і заробкам, і жылём.

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— У аддзела культуры, да слова, свой інтэрнат ёсць. Адалі пад яго ў свой час будынак былога бальнічнага дзіцячага аддзялення.

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Натуральна, вакансіі ў нас ёсць, і гэта — праблема кожнага "чарнобыльскага" раёна. Але я перакананы, што яе, урэшце, можна з поспехам вырашыць. Павінны быць, па-першае, больш істотныя льготы для тых маладых спецыялістаў, што размяркоўваюцца ў пацярпелыя ад аварыі на ЧАЭС рэгіёны. Па-другое, мэтазгодна стварыць у нас філіял каледжа мастацтваў. Сюды будуць паступаць, у першую чаргу, сялячаны з навакольных раёнаў, якія не прагнуць сталічнага хлеба. Падаецца, вельмі

Палаца культуры. Гэта самы першачарговы наш праект. Стары РЦК проста не ўмяшчае ўсе нашы народныя і ўзорныя калектывы. Хіба ж справа?

Яўген РАГІН:

— Ведаю, што і раённая бібліятэка даўно чакае прырэбару...

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Так, сённяшні будынак установы беззваротна састарэў. Цяпер колішняя стаматалагічная паліклініка прыстасоўваецца пад райбібліятэку. Але для завяршэння рэканструкцыі неабходна выдаткаваць не дзе 600 мільёнаў рублёў. Сума, пагадзіцеся, немалая. Так што тэрмін здачы гэтага выключна важнага для раёна аб'екта досыць няўзруны.

Яўген РАГІН:

— Не надта задаволены гараджане і культурным "насычэннем" старасвецкага парку: маўляў, адпачынак у ім мог бы быць больш цікавы...

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Натуральна, і ў гэтым кірунку будзем развівацца. База для гэтага ёсць, і добрая прынада для турыстаў існуе. Ёсць у парку плошча Героя Савецкага Саюза Васілія Марыгелова, які ў свой час стаў першым кіраўніком Паветрана-дэсантных войскаў. Легендарная асоба...

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Мы цяпер распрацоўваем праграму развіцця сферы культуры

ры раёна на 2011 — 2015 гады. У праекце — кардынальныя зрухі па ўсіх накірунках культурнага развіцця. Плануем адкрыць Музей культуры, Цэнтр этнаграфіі і фальклору, раённую філармонію...

Яўген РАГІН:

— У свой час, наколькі ведаю, такім кардынальным зрухам стала адкрыццё Маладзёжнага культурнага цэнтра “Юнацтва”...

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Ён пабудаваны, па сутнасці, за кошт грошай, заробленых гараджанамі на суботніках. 300 мільёнаў рублёў спатрэбілася, каб з’явілася “Юнацтва”. 400 юнакоў і дзяўчат цяпер там могуць і танчыць, і кавай частавацца, і песні спяваць. 150 мільёнаў выдаткавалі Міністэрства культуры і абласное ўпраўленне культуры.

Раздзяляюцца сродкі, транспарт. Нядаўняя фінансавая праверка засведчыла нямэтавае выкарыстанне аўтамабіля, што аддзелам быў прадастаўлены ДШМ для правядзення выязнога платнага канцэрта. А ў школы ж, як вядома, увогуле транспарту няма. Атрымліваецца, я ў межах сферы ўплыву ўласнага аддзела не маю права рацыянальна выкарыстоўваць свае ж транспартныя магчымасці...

Яўген РАГІН:

— Цікава, а якія адзінкі вы хачелі б бачыць у новым штатным раскладзе?

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Да прыкладу, гукааператара, відэаінжынера...

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Тым больш, існуе ў нас кінавідэацэнтр, на аснове якога мяр-

культуры новага тыпу, палажэння ж па іх дзейнасці пакуль няма, а час ідзе няспынна..

Яўген РАГІН:

— Але, да прыкладу, бібліятэкі-музеі ледзь не паўсюдна на Беларусі існуюць...

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Вясковая бібліятэка-музей як патрэба часу даўно стала адукацыйна-летапісным цэнтрам беларускага паселішча... Усё натуральна: ствараюцца новыя тыпы ўстаноў, значыць — пашыраюцца функцыянальныя магчымасці кадрэй... Гэта і ёсць перспектыўнае развіццё, якое нельга спыніць.

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Калі пачаў дзейнічаць кінавідэацэнтр, фінансавое ўпраўленне аблвыканкама з год нам паўтарала, што такой установы няма ў тыпавых штатах... У штатах — няма, наяве — дзейнічае, і без яе твор-

Дэталі да агульнай карціны

Аграгарадоцкая аптымізацыя

Установы культуры ў пляці аграгарадкаў раёна размешчаны ў будынках колішніх дзіцячых садкоў. Гэтка змушаная, але з даволі ўншальным канчатковым вынікам аптымізацыя.

У кожным такім будынку шчыльна сканцэнтраваны дом культуры, бібліятэка, філіялы Школы мастацтваў і Школы рамёстваў, кінаўстаноўка і філарманічная пляцоўка. Не дзіва, што колькасць культурна-забаўляльных мерапрыемстваў на сяле павялічылася і дасягнула ў мінулым годзе ледзь не пяцітысячнага рубяжу.

Адна з перспектыў развіцця сельскай культуры — стварэнне бібліятэка-музеяў. Па перакананні начальніка аддзела культуры Касцюковіцкага райвыканкама Мікалая

Тыманюка, такая структура з’явіцца своеасаблівым працягам дзейнасці раённага краязнаўчага музея, але ў лакальным, сельскім маштабе. Бібліятэкі-музеі стануць цэнтрамі этнаграфічных даследаванняў, скіраваных на захаванне культуры і гісторыі кожнага населенага пункта раёна.

Першая такая ўстанова адкрылася летась у Крапівіне. Неўзабаве музейна-бібліятэчныя летапісныя цэнтры з’явіцца ў Бароньках, Шарэйках і Сялецкай.

Па меркаванні начальніка аддзела культуры, кожны аграгарадок раёна павінен займаць не проста музейную экспазіцыю, а адметны творчы імідж, які спрыяў бы захаванню традыцыйнай народнай спадчыны. Безумоўна, клопату ў вясковых бібліятэкараў значна больш, але ж пашырыцца сфера ўплыву на чытача.

водзяцца райвыканкамам і зацвярджаюцца на сесіі Раённага савета дэпутатаў. Актыў — 150 чалавек — аднадушна галасуе за перспектыву горада і раёна.

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Але гэта не значыць, што новыя законы нам не патрэбны. Да прыкладу, даўно ўжо наспела патрэба плаціць невялічкі заро-

падштурхоўвае да скарэння новых вяршынь.. Дзяржпраграму адраджэння і развіцця сяла вы таксама выканалі з апырэджаннем: восем вёсак даўно набылі статус аграгарадкоў. Што тут, Міхаіл Рыгоравіч, вылучалі на першы план?

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Прэстыжнасць вясковага жылля і якасць культурна-

У адной звязцы: старшыня Касцюковіцкага райвыканкама Міхаіл Барысаў (справа) і начальнік мясцовага аддзела культуры Мікалай Тыманюк у час райвыканкамаўскай лятучкі, ініцыяванай “К”.

“Сенняшні штатны расклад”

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Гады два таму ўстанова была прызнана лепшай на Магілёўшчыне ў намінацыі “Клуб года”.

Яўген РАГІН:

— Самы час пра штатны расклад пагутарыць. Справа ў тым, што аналагічны маладзёжны цэнтр у Слуцку, напрыклад, таксама няблага зарабляе на платных паслугах і за кошт уласнага пазабюджэту здолеў пашырыць кола супрацоўнікаў...

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Мы таксама за кошт уласных сродкаў утрымліваем у раёне паўсотні штатных адзінак.

Яўген РАГІН:

— Шмат у якіх раёнах Беларусі наракаюць на недасканаласць заканадаўчых дакументаў, што замінае, так бы мовіць, ставіць творчыя эксперыменты, глядзець з упэўненасцю ў заўтрашні дзень рэгіянальнай культуры. Што замінае канкрэтна вам?

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Тое, да прыкладу, што мы не можам у поўным аб’ёме распараджацца пазабюджэтнымі грашыма. Наступнае. Большасць начальнікаў аддзелаў культуры не бачыла праект новых тыпавых штатаў. Варта, каб мы, практыкі, бралі актыўны ўдзел у іх абмеркаванні. Насцярожвае і тое, што ўстановы культуры “раз’ядноўваюцца” пасля набывання імі статусу юрыдычных асоб.

куем наладзіць работу раённага кабельнага тэлебачання. Так што спецыялісты такія нам ужо цяпер надта патрэбныя...

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Што такое крэатыў? Гэта не толькі здольнасць перспектыўнага мыслення, а і — самае галоўнае! — праца на апырэджанне часу. Так, мы стварылі за апошнія пяць гадоў сем новых устаноў

часці не абыходзяцца ніводная райвыканкамаўская планёрка, ніводны семінар.

Яўген РАГІН:

— Але, Міхаіл Рыгоравіч, існуе Закон аб мясцовым самакіраванні. Інакш кажучы, як вырашыце — так запланаванае і рэалізуецца...

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Ды толькі гэтай магчымасцю і ратуемся. Усе рашэнні пра-

бак, камандзіраваныя самадзейным артыстам, якія выязджаюць на канцэрты. У нас за год з раённага бюджэту было выкарыстана 20 мільёнаў на гэтыя мэты, заахвочваем іх, натуральна, і за кошт свайго пазабюджэту.

Яўген РАГІН:

— Цяжка не пагадзіцца: у творцы павінны быць і матэрыяльны стымул, і самапавага, якая

га забеспячэння. Гарачая вада — норма для кожнага аграгарадка, як, зрэшты, і якаснае масавае мерапрыемства ў СДК, бібліятэцы, філіяле ДШМ або Школы рамёстваў.

Мікалай ТЫМАНЮК:

— Паколькі мы гаворым пра якасць мерапрыемстваў, не магу не вярнуцца да кадровай праблемы. Так, мяне не заўжды задавальняе падрыхтаванасць нашых сельскіх спецыялістаў. А нашы навучальныя ўстановы кампенсавалі хранічны недахоп прафесіяналаў пакуль не здольныя. 30 працэнтаў выпускнікоў не працуюць па выбранай спецыяльнасці. А гэта разбазарванне дзяржаўных грошай.

Міхаіл БАРЫСАЎ:

— Напрыканцы нашай гаворкі не магу не зазначыць, што мы ведаем нашы недахопы, ганарымся здабыткамі і, самае важнае, бачым, як і куды нам развівацца ў сферы культуры. І нездарма мы з Мікалаем Андрэвічам працуем у цеснай звязцы, праблемы вырашаем, як я кажу, адзіным “кулаком”, бо нас аднолькава хвалюе канчатковы вынік.

Яўген РАГІН,

наш спецыяльны карэспандэнт

Мінск — Касцюковіцкі раён —

Мінск

Фота аўтара

Дэталі да агульнай карціны

Убачыць “Святло”

Касцюковіцкі кінавідэацэнтр называецца “Святло”. Існуе ён два гады. У штаце апрача дырэктара — рэдактар, відэа- і гукаінжынер, аператар. Усе, зразумела, без спецыяльнай падрыхтоўкі. Як распавядае начальнік аддзела культуры Мікалай Тыманюк, “Святло” аказалася выключна запатрабаваным і ў кіраўніцтва, і ў жыхароў раёна.

Здымачная група кінавідэацэнтра рыхтуе фільмы, дзе адлюстраваны ход спраў у прамысловасці, сельскай гаспадарцы. Гэтыя стужкі — з сюжэтам і станоўчым, і негатыўным — пракурваюцца на кожнай райвыканкамаўскай планёрцы.

Для жыхароў раёна працуе відэасалон, аказваецца шэраг платных паслуг па фота- і відэаздымках. План установа выконвае.

Тэлевізійныя перспектывы “Святла” — самыя рэальныя. За кошт райбюджэту закуплены відэакамеры, камп’ютэрная тэхніка, дыктафон, фотаапарат. Не хапае мантажнай апаратуры. Камплект яе каштуе недзе 200 мільёнаў рублёў. Частку грошай на набыццё патрэбнай тэхнікі сёлета выдаткавала ўпраўленне культуры Магілёўскага аблвыканкама. Мясцовае тэлебачанне, у сетцы праграм якога знойдзецца месца не толькі для здабыткаў культуры, будзе “кантактаваць” з глядачом праз кабельныя сеткі.

Адзін з апошніх рэалізаваных “Святлом” праектаў — відэафільм аб развіцці мясцовай культуры за апошнія пяць гадоў. Спадзяёмся, перадачы такой тэматыкі займеюць пастаяннае месца ў праграме мясцовага тэлеканала. Зрэшты, гэта могуць быць не толькі дакументальныя стужкі, але і партрэты творчых калектываў, работнікаў культуры. Значнай можа аказацца роля “Святла” і ў фіксацыі захаваных абрадаў і традыцый Касцюковіччыны.

А месціцца “Святло” ўсё на той жа знакамітай вуліцы Леніна, у былым будынку РАУС.

“Спеўнае Поле” ў Мядзелі.

“Пастаўскі баль” з вясельнай полькай

Перспектывных турыстычных маршрутаў, што маглі б прэзентаваць культурныя адметнасці Беларусі, надзвычай багата. Узяць хаця б фестывальны турызм. Едуць на “Славянскі базар у Віцебск”, вярта наведваць і пастаўскі Міжнародны фестываль народнай музыкі “Звіняць цымбалы і гармонік”. А сёлета наперадні гэтым форумам як было не завітаць у суседні Мядзел на “Спеўнае Поле” ды не паслухаць на берэзе возера Мядзела лепшыя айчынныя харавыя калектывы? А літаральна праз паўгадзіны — апынуцца на іншым свяце, ужо на Пастаўскай зямлі...

...І адразу акунца ў атмасферу ўрачыстасці і, у той жа час, утульнасці. Пра гэта сведчаць нават месцы правядзення ўсіх фестывальных мерапрыемстваў — побач з мясцовымі гістарычнымі славутасцямі (а іншым разам непасрэдна ў саміх будынках): праваслаўнай царквой, каталіцкім касцёлам, Палацам Тызенгаўзаў, колішнім вадзяным млыном. А дзякуючы іх кампактнаму размяшчэнню можна без асаблівых намаганняў паспець пазнаёміцца з усёй, даволі вялікай, праграмай фестываля, які апрача ўрачыстага адкрыцця і заключнага гала-канцэрта ўключаў конкурс выканаўцаў на народных музычных інструментах “Хто каго?”, выстаўку народных мастацкіх рамстваў і промыслаў “Горад майстроў”, тэатрылізаванае прадстаўленне “Музыка беларускіх палацаў і сядзіб”, музычна-забаўляльную праграму “Пастаўскі баль”, а таксама адкрыццё выстаўкі твораў Напалеона Орды з фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

Але ці не самай цікавай і каштоўнай адметнасцю фестываля сталі ўжо традыцыйныя выязныя канцэрты канкурсантаў музычнага форуму. Усе ўдзельнікі (а гэта звыш 500 артыстаў з Беларусі,

Расіі, Украіны, Польшчы, Латвіі, Літвы і Эстоніі), апантаных народнай музыкай), падзеленыя на некалькі груп, прадэманстравалі сваё майстэрства ў сельскіх дамах культуры Пастаўскага раёна. І, як адзначыў адзін з лаўрэатаў фестываля — гарманіст з Краснадара Міхаіл Еськін, такога цёплага прыёму ён даўно не бачыў, хоць і пастаянна ўдзельнічае ў падобных форумах. Нягледзячы на ўжо даволі позні час, — усе канцэрты пачаліся а 21-й гадзіне, — вольных месцаў ні ў адным СДК не было.

Як адзначыў старшыня журы фестываля — народны артыст Беларусі, мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Рэспублікі Беларусь імя І.Жыновіча, прафесар Міхаіл Казінец, агульны ўзровень выканаўцаў сёлета быў даволі высокі. І тым не менш, да многіх удзельнікаў конкурсу ў журы маецца шэраг пытанняў. У прыватнасці, стала размывацца паняцце рэгіянальнага мастацтва, яго індывідуальнасць. “Раней рэгіёны былі больш адметныя. Аднаму можна было вызначыць, хто выступае: Гродзеншчына або Міншчына, Віцебшчына або Магілёўшчына”, — падкрэсліў Міхаіл Казінец і параіў калектывам звяртаць больш увагі на творчыя асаблівасці менавіта

Святочнае шэсце ўдзельнікаў фестываля “Звіняць цымбалы і гармонік” у Паставах.

свайго краю. У гэтым плане можна павучыцца ў замежных удзельнікаў фестываля захоўваць, цаніць і берагчы аўтэнтыку.

У межах новай намінацыі конкурсу “Хто каго?” — “Настаўнік — вучань”, у якой удзельнічалі выканаўцы да 18 гадоў (сола або ў дуэце са сваім педагогам), часам здавалася, нібыта прысутнічае не на фестывалі народнай музыкі, а на “Еўрабачанні”: настолькі “недзіцячымі” аказаліся некаторыя конкурсныя нумары. Тым не менш, вучні музычных школ, што выходзілі на лепшых узорах народна-інструментальнай музыкі, не пакінулі абыякавымі гледачоў фестываля, а таксама журы, якое адзначыла ўсіх удзельнікаў дыпламамі і памятнымі падарункамі.

Упершыню адбылося і ўручэнне Гран-пры — Прыза Уладзіміра Грома за лепшае выкананне музычных твораў у ягонаў апрацоўцы. Заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь, першы мастацкі кіраўнік Заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь — фальклорнага ансамбля “Крупіцкія музыкі”, У.Гром надзвычай шмат зрабіў для станаўлення і развіцця форуму, пастаянна працаваў у складзе конкурснага журы. Варта прыгадаць і адзін з яго творчых праектаў — “Адраджэнне беларускіх народных духавых інструментаў”, — што пачаў рэалізоўвацца якраз у творчай прасторы фестываля “Звіняць цымбалы і гармонік”.

Сёлета галоўны прыз атрымала трыо гарманістаў з Віцебска — музычны калектыв “Дабрадзей”, які, дзякуючы свайму прафесіяналізму, спалучыў у ігры на гармоніку сучасныя і традыцыйныя матывы. А адной з “разыначак” гала-канцэрта стала выкананне “Груздзускай вясельнай полькі” — своеасаблівага брэнда фестываля — зводным калектывам на “базе” аркестра

Рубаі

“Вянка дружбы”

Фестывальная праграма звычайна ўспрымаецца як непаўторнае, дакладна выбудаванае адзінства, калі пабываеш на форуме “ад” і “да”. Але бывае, што на фестывале вырываешся літаральна на дзень... Таму і кветкі VI Міжнароднага фестываля народнага мастацтва “Вянок дружбы” ў Бабруйску спляцём у своеасаблівую кампазіцыю, а найпершая кветка ў ёй —

актыўны глядач.

У яго нааўнасці сёлета пераканалі продажы білетаў на адкрыццё і закрыццё форуму, якія адбыліся ў шматтысячнай “Бабруйск-Арэне”. “Хоць кошту падвысілі, але попыт — стабільны. Таму і вынік грашовы, натуральна, маецца. За адносна невялікую цану ў бабруйчан з’явілася магчымасць не толькі наведаць адкрыццё і закрыццё “Вянка дружбы”, але і, адначасова, пабываць на канцэртах зорак эстрады”, — адказаў наконт эканамічнай рэнтабельнасці правядзення канцэртаў фестываля ў найвялікшай зале Бабруйска намеснік старшыні гарвыканкама Міхаіл Кавалевіч у гутарцы з карэспандэнтам “К”. Зрэшты, пытанне — невыпадковае: летась эксперымент з продажами білетаў адбыўся на “Вянку дружбы” ўпершы-

Калі ў гараджан змена “месцаў дзеяння” фестывальных праграм па плошчах і вуліцах Бабруйска цягам некалькіх гадоў выклікае натуральнае пытанне “Што выбраць?”, дык удзельнікаў пастаянна ўключае ў

кола падзей,

падаецца, цалкам задавальняе. Адсюль і канцэртныя пляцоўкі ажно на двох плошчах райцэнтра, “Горад майстроў”, падворкі з нацыянальнымі стравамі, канцэрт мясцовых юных артыстаў у “Бабруйск-Арэне”, шэсце калектываў — удзельнікаў форуму. І паўсюль, як у той песні, “госці, госці, госці...” Але “разлічыць” цікавасць гледача, яшчэ раз упэўніўся, — няпроста, калі нават і пляцоўкі непадалёк ад адной, і праграма — насычаная надзвычайна.

ню. “Ён даў свой плён, бо на пераходных форумах было нямала ахвотных трапіць на канцэрты, а запрашальнікаў не ставала”, — адзначыў начальнік аддзела культуры Бабруйскага гарвыканкама Вадзім Шчэрбіч.

Гаворачы пра эканоміку, варта адзначыць і наступны арыфметычны

эксперымент.

Сёлета Бабруйск прыняў гасцей з 11 краін. Летась жа ансамблі і салісты прадстаўлялі 6 краін. Як дасягнуць такога колькаснага рэзультата? Як перакананы Міхаіл Кавалевіч, тут адыгрывае ролю якраз якасны фактар: супрацоўніцтва з гарадамі-пабрацімамі, кантакты з пасольствамі замежных краін у Беларусі, а таксама рэклама ад саміх удзельнікаў форуму. Дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра Алег Хмялякоў дадае: “А яшчэ — пастаянная рэклама ў час шматлікіх канферэнцый і семінараў як у рэгіёне, рэспубліцы, так і за мяжой”.

Дык на чым жа спыніць сваю ўвагу? Нягледзячы на найменне фестываля, дзе пазначана яго арыентаванасць на народную творчасць, я параіў бы звярнуцца да...

Амара Хаяма.

Так-так, і не толькі таму, што цягам форуму ў Бабруйску працавала выстаўка іранскага мастацтва. Народнага, дарэчы, таксама. Якраз зборнік твораў паэта трымаў у руках на адкрыцці экспазіцыі начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра Анатоль Сінкавец. І хаця рубай ў яго выкананні так і не прагучалі, але да канцэпцыі яднання творцаў “Вянка дружбы”, мяркую, пасуе такі радок персідскага паэта: “Лаві імгненне! Бо яго не паўторыцца!...” Гэта — і пра шосты па ліку бабруйскі форум сяброўства.

Сяргей ТРАФІЛАЎ,
наш спецыяльны
карэспандэнт
Мінск — Бабруйск — Мінск
Фота аўтара

На дубровенскі голас

Тры дні карагодзіў, пераліваўся рознымі колерамі вясёлкі песенны фестываль “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне”.

Распачалі яго спартыўныя мерапрыемствы і свята Дуброўна “Горад старажытны, вечно малады”. Канцэрт “Салют салдатам Перамогі!” прайшоў у раённым Доме культуры, дзе выступілі лаўрэаты абласнога конкурсу “Песні юнацтва нашых бацькоў”, салісты народнай студыі эстраднай песні “Ліра”. Надзвычай цікавым было музычнае тэатрылізаванае прадстаўленне “І баль быў дадзены ў Дуброўне...”: гледачы апынуліся на балі ў князя Любамірскага, што некалі ладзіла яго дачка Клемянціна.

Наступным днём удзельнікаў фестываля віталі старшыня раённага выканаўчага камітэта Анатоль Лукашоў, старшыня раённага Савета дэпутатаў Алена Ціханова, началь-

нік упраўлення культуры Віцебскага абласнога выканаўчага органа, заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь, ганаровы грамадзянін горада Дуброўна Мікалай Пашынскі... Сёлета фестываль прыняў самадзейныя калектывы з васьмі краін свету. На сцэнічных пляцоўках райцэнтра і сельскіх дамоў культуры выступілі артысты з Беларусі, Расіі, Украіны, Літвы, Латвіі, Эстоніі, Польшчы і Славакіі.

Мы запыталіся пра ўражанні ад фестываля ў яго ўдзельнікаў.

— У Дуброўне мы другі раз, — кажа саветнік па міжнародных культурных сувязях Раіса Канова са славацкага Прэшава. — І сёлета ў нас быў выбар, куды паехаць на фестываль: у Грэцыю або ў Беларусь. Выбравалі Дуброўна, бо не можам забыць душэўнасць і гасціннасць яго жыхароў, прыгажосць і веліч гэтага фестываля...

А Юзэф Дабкевіч, спецыяліст па пытаннях культуры Краслаўскага краявога Савета Латвіі, лічыць:

— У вас ёсць чаму павучыцца: як ладзіць фестываль падобнага кшталту, як прымаць гасцей, як складаць канцэртную праграму... І штогод вы зноў прыдумваеце нешта новае, яшчэ больш арыгінальнае...

Сёлета фестываль быў прымеркаваны да святкавання 66-й гадавіны з дня вызвалення Дубровеншчыны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Госці, моладзь, прадстаўнікі працоўных калектываў прынялі ўдзел у мітынгу на тэрыторыі Мемарыяльнага комплексу “Рыленкі”, ушанавалі хвілінай маўчання памяць амаль 40 тысяч загінулых за вызваленне раёна байцоў і камандзіраў, да падножжа мемарыяла ўсклалі жывыя кветкі.

У гала-канцэрте ж, які адбыўся на гарадскім стадыёне, прынялі ўдзел больш за 20 калектываў.

Людміла ДУДАВА,
галоўны спецыяліст аддзела культуры Дубровенскага райвыканкама

Размову з журналістамі на “Зорнай гадзіне” Юрый Антонаў пачаў са слоў падзякі Прэзідэнту Беларусі за высокую ўзнагароду і цёплых слоў пра нашу краіну, родную для яго ў дзяцінстве і юнацтве:

— Вялікі дзякуй Прэзідэнту. Я быў надзвычай крануты ўзнагародай, яна для мяне вельмі дарагая. І не толькі таму, што Францыск Скарына — асветнік. З Беларуссю мяне знітоўваюць юнацтва, маладосць, перыяд майго творчага станаўлення і пачатковай музычнай дзеянасці: навучанне ў Маладзечанскім музычным вучы-

эстрадны аркестр (а менавіта ў гэтым калектыве на раялі граў тады Райманд Паулс). Час у нас вольны быў, мы схадзілі на канцэрт, пазнаёміліся з хлопцамі ансамбля Кабзона, і тыя нават паклікалі нас на банкет. А наступным днём паехалі мы выступаць па вобласці. Як вы думаеце, на чым мы ехалі? Сёння гэта падасца дзіўным, але спачатку нас давязлі да ўскраіны горада на аўтобусе, а потым “пасялілі” ў гэтку драўляную хатку: там тапілася печ, была ежа — усё, што трэба. А вез гэтую хатку трактар — праз усе завеі і снежныя заносы. Такія вось былі гастролі! А потым я схадзіў на выступ-

ючыся ў класах, мы думалі пра тое, як тут, у падвалах, людзей катавалі, — і ў нас мурашкі па скуры прабягалі. Бо гэта быў ужо самы пачатак 60-х, і пра многае становілася вядома. Увогуле ж Маладзечна запомнілася мне як чужоўны і вельмі добрачылівы горад. А яшчэ на Беларусі я быў у Навабеліцы: там бацька служыў у танкавай дывізіі...

Назваўшы сябе “дзядулем” у адносінах да “Еўрабачання”, Юрый Антонаў адказаў, што ў яго ніколі не было жадання ўдзельнічаць у ім:

— Гэты конкурс я ўспрымаю крыху як гумарыстычны, аматарскі, дзе выпадкова сустракаюцца прафесіяналы, —

калькі гадоў не адпачываў. Але новыя песні будуць запісаны ў новай студыі, з новым сучасным абсталяваннем. Студыя ў старым доме ўжо спыніла сваё існаванне, а новая ў новым доме яшчэ толькі манціруецца. Спадзяюся, яна пачне працаваць ужо ўвосень. Я быў адзін з першых на савецкай эстрадзе, хто звярнуўся да камп’ютэраў, лічбавай апрацоўкі гуку. А цяпер стаў прыхільнікам аналагавай музыкі: перапісваю ўсё на жывых інструментах. Дарэчы, на свой сольнік у Віцебск я прывёз уласны гукарэжысёрскі пульт, і тыя, хто быў на тым канцэрте, змаглі ацаніць якасць гуку. Грашы

Гастрольны сезон

Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь закрывае гастрольны сезон балетам “Папялушка” Сяргея Пракоф’ева ды распачае сезон гастролью. І першыя адбыліся ў Эстоніі.

“Пярнуска оперныя дні” традыцыйна праходзяць у першай палове ліпеня. Гэты міні-фестываль адметны тым, што кожны год для ўдзелу запрашаецца толькі адзін тэатр. Форум ужо наведвалі Латвійская нацыянальная опера, Маскоўскі музычны тэатр “Телікон”, Музычны тэатр імя К.С. Станіслаўскага і У.І. Неміровіча-Данчанкі, Гданьскі оперны тэатр ды іншыя трупы. Восьмыя па ліку “Пярнуска оперныя дні” прысвечаны Беларусі.

Беларускі Вялікі тэатр з эстонскай публікай сустрэўся ўпершыню і прадставіў на сцэне Пярнускага канцэртнага дома оперу “Князь Ігар” Аляксандра Барадзіна. Як засведчыла адміністрацыя залы, гэты твор апошні раз паказвалі ў Эстоніі 50 гадоў таму.

Акрамя спектакля, гледачы наведвалі гала-канцэрт з удзелам салістаў беларускай оперы.

Пра гармонію

15 ліпеня ў галерэі “Панарама” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адкрылася выстаўка беларускага жывапісца Аляксея Кузьміча.

У мерапрыемстве прымалі ўдзел прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Міжнароднай Кірыла-Мяфодзіўскай акадэміі славянскай асветы, Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Тэматыка твораў мастака, акадэміка Міжнароднай Кірыла-Мяфодзіўскай акадэміі славянскай асветы, напоўнена філасофскім сэнсам: пра місію чалавека на зямлі, пра маральны і духоўны абавязкі, пра прызначэнне жанчыны-маці. Сваё ўяўленне аб гарманічным пачатку ён імкнецца перадаць праз вобраз жаночай прыгажосці. Усе абдымы вобраз жанчыны, што ўвабраў у сябе зямное і ўзвышанае, — гэта мадонна Аляксея Кузьміча: сотні яе лікаў адлюстроўваюць і зямную жанчыну-маці, і Маці роду чалавечага.

Адной з ключавых у творчасці мастака з’яўляецца тэма быцця і адзінства славянскіх народаў. Ёй прысвечаны цэлы цыкл яго работ.

Hand-made — “Поруч...”

У Літаратурным музеі Максіма Багдановіча адбыўся Першы Музейны hand-made фестываль “Поруч...”.

Праграма свята была падзелена на некалькі частак і пачалася прэзентацыяй выстаўкі музейных прадметаў hand-made “Поруч з гісторыяй...”. Наведвальнікі змаглі ўбачыць шафу, зробленую рукамі бацькі Максіма Багдановіча, саматканя, вышываныя рунікі ды іншыя рэчы, якія належалі продкам і сбрам пазта.

Наступная праграма “Поруч з натхненнем...” — гэта выстаўка аўтарскіх работ: упрыгожанні з воўны, бісеру, скуры, гліны, гарбуза, рэчы, аздабленыя вышыўкай, а таксама льялькі з тканіны і фарфару ды арыгамі і роспіс па шкле...

Праводзіліся і майстар-класы па hand-made. Кожны, хто меў жаданне, мог не толькі ўбачыць, як ствараюцца прыгожыя рэчы, але і паспрабаваць уласнымі рукамі зрабіць што-небудзь незвычайнае: напрыклад, распісаць вазу або кубак, звяляць з поўсці фігурку ката, бусінкі для караляў, скласці арыгамі... Тут жа беларускія модніцы прымервалі бранзалеты, караі, кулоны і завушніцы, вышываныя кофтакі, сумкі. А свой першы hand-made ў музеі наведвальнікі рабілі адразу на ўваходзе: кожнаму прапаноўвалася ўпрыгожанне, якое трэба было прычэпіць да ніткі.

Таццяна ЛАБАДА

Адметнасць “Зорных гадзін” на Міжнародным фестывалі мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” — нечаканыя пытанні даўно чаканым гасцям. Вось і сустрэчу з народным артыстам Расіі Юрыем АНТОНАВЫМ ніяк іначай і не ахарактарызуеш: чаканая! Тым больш, што лёс знакамітага музыканта неаднойчы знітаваны ў моцныя вузельчыкі памяці і творчасці з Беларуссю.

Беларуская маладосць Юрыя Антонава

лішчы, праца ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Калі я чую гімн Беларусі (а яго мелодыя зусім не змянілася), адразу ўспамінаю сваю маладосць. Узгадаю і такі факт, амаль не вядомы журналістам. Я пачаў працаваць у філармоніі адразу пасля заканчэння вучылішча. Граў на акардэоне, а разам са мной грала дзяўчына на кантрабасе і быў яшчэ хлопец — бас-гітарыст. Такое вось было інструментальнае трыо. У 1966 годзе падышоў да мяне Леў Мулер (ён тады ў Беларусі займаўся джазам і адначасова працаваў у кіраўніцтве філармоніі) ды кажа: “Ёсць неаблігі гітарыст, прыехаў са Свярдлоўска [Цяпер — Екацерынбург. — Н.Б.]. Ты паслухай яго, і, калі добры музыкант, вазьмі ў свой калектыў. Толькі ў яго жонка своеасабліва: мастацкім свістам займаецца”. Я тады ўпершыню даведаўся, што такое мастацкі свіст. А музыканта таго паслухаў — сапраўды, добры. Так я пазнаёміўся з Уладзімірам Мулявіным. І ён некалькі гадоў працаваў з намі — у самым пачатку сваёй кар’еры.

Былі і іншыя цікавыя супадзенні. Першыя гастролі нашага трыо (яшчэ, так бы мовіць, у “дамулявінскі” перыяд) былі ў Новасібірскую вобласць. Маразы сталі жудасныя: больш за 30 градусаў! Прыязджаем у Новасібірск, а там — афішы: у тэатры оперы і балета ў розныя дні выступаюць Іосіф Кабзон з інструментальным ансамблем і Рыжскі

ленне Рыжскага эстраднага аркестра і атрымаў вялікае задавальненне. Я ўвогуле з дзяцінства люблю джаз, намагаўся сам стаць джазавым музыкантам, але не ўдалося...

Нарадзіўся Юрый Антонаў у Ташкенце напрыканцы вайны — 19 лютага 1945 года. Дзяцінства ж яго прайшло ў Берліне, куды накіравалі бацьку-вайскоўца.

— Са свайго “нямецкага дзяцінства” я памятаю ваенную камендатуру, дзе працаваў бацька. Памятаю, як мяне неаднойчы бралі на рыбалку, як адначасова свята: заўсёды — з песнямі, у вялікай кампаніі сяброў і бацькоўскіх саслужыўцаў. Берлін быў разбураны: каменя на камені не засталася. Але разглядаючы цяпер тагачасныя здымкі, заўсёды здзіўляюся, як змяніліся тады бацька і маці. Апрапаналіся па-еўрапейску: капелюшы, касцюмы, усё гэта надавала ім зусім іншы выгляд. Там жа, у Берліне, у 1948-м нарадзілася мая сястра Жанна. Калі потым пераехалі ў Мінск, свайго жытла спачатку не было. Нас пасялілі ў Доме афіцэраў. І цяпер, калі бываю ў Мінску, намагаюся заўсёды туды прыйсці. Праз нейкі час бацьку накіравалі ў Маладзечна, тады гэта быў абласны цэнтр. Калі я вучыўся ў Маладзечанскім музычным вучылішчы, яго якраз перасялілі з былога маленькага памяшкання ў больш прасторнае — былы будынак КДБ. Ходзячы па калідорах, займа-

мабыць, па разнарадцы зверху, каб ён канчаткова не страціў свой прафесійны твар. Я ўвогуле не люблю рознага роду “масоўкі”, з-за гэтага адмаўляюся ўдзельнічаць у “Песні года”: гэтая тэлепраграма для мяне нецікавая, там з’яўляюцца тыя, хто яшчэ “не дарос”, каб удзельнічаць у форумі такога рангу. Вярнуць старую эстраду не атрымаецца: для гэтага трэба будзе вярнуць і тое жыццё.

Сёння некаторыя дзеячы культуры, дбаючы пра павышэнне ўроўню цяперашняй эстрады, мараць пра вяртанне мастацкіх саветаў, якія будуць займацца адборам песень і спевакоў, перш чым тыя трапяць на экран. Але я лічу, што мастацкі савет павінен быць у сэрца саміх творцаў... А вось добры рэдактар — іншая справа. Неяк Міхаіл Пляцкоўскі прынёс мне сваю дзіцячую казку “Прыгоды коніка Кузі”. Я напісаў да яе 20 песень, і казка стала музычнай. Рэдактар фірмы грамзапісу “Мелодыя” прапанаваў: давай выдзім не толькі казку разам з музыкай, але і песні асобна. А яшчэ асобна — вось гэтую песню: “Пад дахам дома свайго”. У выніку з адной маёй працы атрымалася адразу тры грамгласцінкі. А песня сёння ўжо і не ўспрымаецца дзіцячай.

Распавёўшы пра ўласную творчасць, Юрый Антонаў прызнаўся, што апошнія пяць гадоў ён нічога не сачыняе:

— Мяне цалкам паглынула будаўніцтва новага дома. Я асабіста кантралюю ўвесь працэс, нават не-

сёння даюць свабоду, стан душэўнай раўнавагі, але мне сорамна за тых рускіх, якія выхваляюцца сваімі прыбыткамі...

Упершыню Юрый Антонаў наведваў “Славянскі базар у Віцебску” 14 гадоў таму, запрошаны суды членам журы. У цяперашні ж прыезд ён сумяшчаў творчыя планы з сямейнымі: як сам прызнаўся, шукаў у Віцебску нявесту, якая магла б стаць яго чацвёртай жонкай, але не знайшоў. Можна, не надта і шукаў? Бо пытанне журналістаў, якімі якасцямі яна павінна валодаць, яго збянтэжыла. І ён змог вымавіць толькі наступнае: “Я не падрыхтаваўся да гэтага пытання”. Што ж, нават без усялякіх адказаў зразумела, што прэтэндэнтка павінна любіць жывёл так, як любіць іх Антонаў:

— У мяне амаль запарк: безліч сабакаў і каткоў, больш за дзесятак вавёрак, рыбы, трусікі розных парод, паўліны, цацаркі, інданезійскія качкі, ёсць нават маленькая в’етнамская свіння, збіраюся купіць коніка ростам 50 сантыметраў. Нядаўна прытуліў яшчэ аднаго шчанюка: еду, бачу — бяжыць па Кутузаўскім праспекце. Я яго падабраў, назваў Мусяй. Але, вядома, падбіраю не ўсіх. Іначай нікага маёнтка не хапіла б.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

У Еўразіі малюнкi калясніц шырока сустракаюцца пачынаючы з эпохі бронзы і ахопліваюць значныя прасторы: гэта Міжземнамор'е, Крым, Ніжняе Паволжа, Кіргізія, Венгрыя, Швецыя, Германія, Славакія. Напэўна, недзе ў гэты час, з распаўсюджаннем індаеўрапейскай культуры шнураванай керамікі, павозкі прыйшлі і на нашы землі. З цягам часу адбываўся іх падзел на культывавыя, працоўныя і пасажырскія. Пры гэтым, сярод апошніх найбольшую папулярнасць атрымалі карэты, а актыўнае выкарыстанне і развіццё іх на нашых землях прыйшлося на XVII — XVIII стст.

Карэтай у Рэчы Паспалітай называлася цалкам закрытая каляска, у адрозненне ад напўадкрытых і адкрытых павозак, што зваліся по-

Экіпажы магнатаў вылучаліся адносна вялікімі памерамі і багатым аздабленнем. Кузаў, які ў карэтах розных тыпаў звычайна нагадваў ліхтар, пашыраўся ўверх, меў крыху выгнутыя, барочныя формы (пярэдня частка з акном магла быць строга геаметрычных форм), звонку ўпрыгожваўся пазалочанай разьбой, бронзавымі ліштывамі, жывалісам у кітайскім стылі, каронамі, вензелямі, унутры — багатымі тканінамі, у тым ліку аксамітам, залатымі галунамі. Гэта — шматмесныя карэты з месцамі насупраць. Вокны — а іх колькасць часам дасягала трох па баках і некалькіх спераду і ззаду — магло быць у выглядзе люстэркаў у багатым аздабленні.

У XVII — XVIII стст. на абсягах тэрыторыі сучаснай Беларусі можна

масай белага, жоўтага або зялёнага колеру — малюнкамі, у тым ліку выявамі гербаў. Моднымі былі карэты чорнага колеру ў палосы. На малюнку А.Басана 1680 года адлюстравана карэта Радзівілаў: у яе — вялікія заднія колы, што даходзяць да паловы кабіны, і меншыя пераднія; крыху выгнутыя формы квадратнай у плане кабіны разыходзяцца ўверх, на яе задняй частцы вакол акна і пад ім — разьба. З характэрных для Рэчы Паспалітай у XVIII ст. вазоў можна адзначыць абабіты чорнай скурай "карабон". Адметным у XVIII ст. быў і "скарбнічак" — двухкожны працоўны вазок для дробных землеўладальнікаў, а таксама службовых асоб. Назвай ён звязаны са "скарбнікамі" — крытымі ваеннымі вазамамі і за-

"Фасон" на карабон

Скарбнічак, салітэрка і сані

Сёння цяжка ўявіць, што калісьці не было аніякіх транспартных сродкаў, нават такіх, як прымітыўная павозка. Больш за тое: як сведчаць даныя археалогіі, кола ўпершыню з'явілася ў Месапатаміі прыблізна ў V тысячагоддзі да нашай эры — і тады яго выкарыстоўвалі ў рухомым ганчарным крузе. Праз некалькі тысячагоддзяў шумеры стварылі калаўрот з рухомым колам. І толькі каля 3600 года да

нашага часу кола, якое на той момант складалася з трох драўляных частак з распоркамі, пачало выкарыстоўвацца ў павозках, і такім чынам дало пачатак эры колавага транспарту.

...сані...

ездзе і падзяляліся на фазтоны, карыёлкі, скарбнікі, карабоны, рыдваны і малыя вазкі, у якіх ездзілі пераважна прадстаўнікі духавенства, жанчыны, небагатыя шляхцічы. Звычайна сярод карэт вылучаліся два асноўныя тыпы тагачаснага экіпажа — закрыты і больш просты, напўадкрыты. Аснову карэты складаў кузаў: ён умацоўваўся скуранымі рамянямі, што злучалі заднюю і пераднюю восі. Спераду былі прадугледжаны козлы для кучара. Карэты звычайна разлічваліся на дзвюх асоб, якія сядзелі побач, або чатырох, што парамі сядзелі насупраць адно аднаго. Рукаючай сілай такога транспартнага сродку звычайна з'яўляліся два кані, хаця ў вялікіх экіпажах іх колькасць магла даходзіць і да васьмі. Сярод разнастайных экіпажаў XVIII ст. у Рэчы Паспалітай можна адзначыць даволі арыгінальнае "бядо" — маленькі двухколавы аднакожны вазок без кучара, які з-за сваёй назвы быў прадметам жартаў, а таксама карэты, што называліся на французскі манер "vis-a-vis": вельмі вузкія, у якіх дзве асобы сядзелі адна насупраць адной, аднамесныя "салітэркі".

Увогуле, як адзначаў гісторык XVIII ст. Е.Кітовіч, "фасон" карэт змяняўся ці не кожныя тры гады, што патрабавала іх сістэматычнай замены. Працяглы час карэты везлі з Парыжа, Берліна, Вены, Лондана. І толькі ў XVIII ст. іх вытворчасць распачалася ў шэрагу гарадоў Рэчы Паспалітай, хаця і тады карэты рабіліся цалкам на замежных манер. Карэту (а лепей — дзве: уласную і для выездаў сям'і) меў кожны больш-менш заможны шляхціч, багаты гараджанін. У другой жа палове XVIII ст. атрымалі пашырэнне і тагачасныя таксі — наёмныя карэты.

было даволі часта сустраць карэты для не надта зможных шляхцічаў, што разлічваліся звычайна на двух чалавек. Карэты абабіваліся ўнутры жоўтым або белым кармазінавым сукном, звонку, уключаючы з крыху выпуклым дахам, абцягваліся чорнай юхтовай скурай і абкладаліся драўлянымі пазалочанымі рамамі. Верх быў з такой жа скуры і часам меў бронзавае наверша, абабіваўся вялікімі пазалочанымі цвікамі. Кузаў ад зямлі аддзялялі 40 — 45 сантыметраў, да таго ж, ён дазваляў чалавеку стаяць у поўны рост.

Задняя колы карэты былі значна большыя за пераднія. На такім экіпажы мелася двое козлаў: заднія — для гайдую, за кузавам, над воссю, пафарбаваныя драўляныя, засланеныя з бакоў скуранымі пакрыўкамі, з драўлянай прыступкай, — і пераднія — для кучара, нізкія, дзе ўтрымліваліся таксама неабходныя яму рэчы, ежа. Былі і козлы, закрытыя чапраком з трох бакоў і зверху. Дзверы тагачасных экіпажаў былі на засаўках і, што самае галоўнае, добра прыгнаныя: каб у салон не трапляла вада, калі карэта праязджала па вялізных лужынах, балоцістай мясцовасці.

Прыблізна ў другой палове XVIII ст. з'явіліся карэты з рысорамі, а іх кузаў яшчэ вышэй падняўся над зямлёй. Козлы для кіроўцы рабіліся высокімі, з чапраком, дзвюма скрынямі для рэчаў тагачаснага вадзіцеля з бакоў, які цяпер ужо ўзвышаўся над кузавам. Звонку карэта пачала пакрывацца лакаванай папяровай

Карэта...

мкнёнымі павозкамі для перавозкі падатковых грошай на ўтрыманне войска. У "скарбнік" запрагалі аднаго, двух, а часам — чатырох добрых коней, у павозцы ехалі кучар і адзін або два ўзброеныя ахоўнікі. Таксама на "скарбніку" вазілі за панскай карэтай кухоннае начынне, пасцель ды іншыя побытавыя рэчы.

Але калі экіпажы актыўна выкарыстоўваліся ў адносна цёплую пару года, то ўзімку поруч з карэтамі ездзілі і на санях. Канструкцыйныя элементы вялікіх саней адпавядалі тым, што былі ў карэтах. Сані заможных шляхцічаў у XVII ст. былі для невялікай колькасці асоб — звычайна, двух. Яны складаліся з сцэльнай ніжняй часткі са звужаным носам і насланым зверху памостам, а таксама кузава. Апошні займаў прыблізна палову задняй часткі санак і быў выраблены з дрэва, меў дзверцы з вокнамі і цэнтральнае, уціснутае ў верхняе магло мець шкло. Кузаў утрымлівалі скураныя рамяні і прыбітыя да лаўкі і козлаў

...і двухколавая павозка пад назвай "бядо".

жалезныя ўмацаванні. Звонку корпус абабіваўся чорнай скурай, упрыгожанай драўлянай пазалочанай разьбой, унутры — каштоўнай матэрыяй светлага колеру. Як і на карэтах, на дзверцах размяшчаліся выявы гербаў, манаграмы. Сані з сцэльным днішчам былі непрактычныя: рабочая частка хутка зношвалася і ў XVIII ст. былі распаўсюджаны і напўадкрытыя двухмесныя сані на двух палазах, якія знаходзіліся вышэй узроўню дзверцаў. Кузаў быў адкрыты спераду, страх-казырок укрывала пасажыраў і выходзіла за мяжу яго асноўнага аб'ёму. Малыя, аднамесныя санкі былі традыцыйнай формы — драўляныя, на двух палазах, што пераходзілі ў высокую загнуты нос, з насцілам, з аздабленым разьбой крэслам-сядзеннем са спінкай і падлакотнікамі гнутых форм.

Ігар ВУГЛІК,
кандыдат гістарычных навук

Акадэмія. Курс шаснаццаці

Міжнародная летняя школа "Нясвіжская акадэмія" набрала на свой 16-ы курс 14 слухачоў з Беларусі, Польшчы, Украіны, Літвы... "Вызначэнне вартасці аб'ектаў спадчыны і метадыкі іх рэстаўрацыі" — такім чынам акрэслена тэма курса, першы этап якога праходзіць на Беларусі, у Інстытуце павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Важнасць курса заключаецца ў тым, што супрацоўнікі ў галіне рэстаўрацыі, музейнай справы (дарэчы, пяць музейных спецыялістаў з усёй рэспублікі атрымалі права паўдзельнічаць у праекце ў гэтым годзе) слухаюць лекцыі знаных даследчыкаў на тэму захавання спадчыны, а пасля на практыцы замацоўваюць свае веды. Яны наведалі Мірскі і Нясвіжскі замкі, гістарычныя каштоўнасці Мінска, сустрэліся з рэстаўратарамі і кіраўнікамі будаўнічых арганізацый.... Своеасаблівым гідам для міжнароднага "класа" стала галоўны спецыяліст Нацыянальнага цэнтра даследаванняў і дакументацыі гістарычных помнікаў Варшавы Лідзія Ключыш.

На адкрыцці "Нясвіжскай акадэміі" намеснік міністра культуры Беларусі Тадэуш Стружэцкі адзначыў, што яна з'яўляецца адным з найстарэйшых і найбольш эфектыўных сумесных навукова-даследчых праектаў, якія рэалізуюцца паміж Беларуссю і Польшчай. "Адрэджэнне помнікаў гісторыі і культуры ў нас пачалося пазней, чым у суседзяў, і роля гэтага курса ў падрыхтоўцы спецыялістаў-практыкаў — вельмі вялікая, — паведамаў ён. — Удзел у занятках прадстаўнікоў розных краін дае магчымасць абменьвацца досведам, а таксама рэалізуюцца спробы міжнароднага супрацоўніцтва".

Старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп, адзін з ініцыятараў Летняй школы, адзначыў, што Нясвіжская акадэмія на самым пачатку была адзіным праектам у галіне культуры, які звязваў народы Беларусі і Польшчы. Пасля яе пачалі з'яўляцца пагадненні аб супрацоўніцтве. "Калегі з суседняй краіны працягваюць вялізную цікавасць да тых мясцін, дзе ёсць згадкі пра нашу агульную культуру, і разам мы можам зрабіць нашат больш, чым паасобку", — дадаў ён.

У падрыхтоўцы летняй школы прымаў удзел Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Міністэрства культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча, Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт культуры і мастацтваў, Нацыянальны цэнтр даследаванняў і дакументацыі гістарычных помнікаў Варшавы.

Музей — талакой

Краязнаўчы музей адкрыўся днямі пасля рэканструкцыі ў Прылепскім вучэбна-педагагічным комплексе "Дзіцячы сад — сярэдняя агульнаадукацыйная школа". Невялікая вёска ў Смалевіцкім раёне Мінскай вобласці атрымала па-сучаснаму абсталяванае памяшканне, напоўненае вялікай колькасцю экспанатаў, што адлюстроўвае гісторыю раёна. У яго стварэнні прымаў удзел супрацоўнікі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Абноўленую ўстанову яе дырэктар Валянціна Лянцэвіч называе сапраўднай "народнай будоўляй". Да гэтай справы, зыніцыяванай два гады таму Валянцінай Васільеўнай, ахвотна далучыліся былыя выпускнікі школы, арганізацыі раёна, у тым ліку Смалевіцкая раённая бальніца, пенсіянеры, жыхары Прылепаў. Дзякуючы дабрачынным ахвяраванням на разліковы рахунак, было сабрана 30 мільёнаў рублёў. Дапамог і Музей гісторыі Вялікай Айчыннай: мастацкі праект стварыў аўтар яго шматлікіх экспазіцый Віктар Чуглазаў. Сённяшняму краязнаўчаму музею маленькай вёска моцна пазайздросціць нават некаторыя гарадскія.

Невялікая зала змяшчае раздзелы "Этнаграфія і традыцыі", які ўключае касцюмы, ручнікі, сурвэткі, кросны, "Гісторыя школы", што змяшчае унікальныя фотаздымкі, дзённікі, пасведчанне аб заканчэнні ўзору 1912 года. Вялікую частку прасторы займае экспазіцыя "Вялікая Айчынная вайна на тэрыторыі Смалевіцкага раёна". (Больш за 400 чалавек загінулі тут у палымі, калі захопнікі спалілі тры вёскі разам з жыхарамі...) Наведвальнікі змогуць даведацца таксама пра ўдзел прылепчан у баявых дзеяннях у Афганістане, пра археалогію краю, гісторыю школы.

Першы дырэктар музея, што існаваў тут з 1960 года, Дар'я Абмётка, а таксама яе паслядоўніцы Таццяна Агеенка і Алімпіяда Ляшкевіч, былі кансультантамі пры аднаўленні ўстановы. Яны шмат працавалі над тым, каб важныя старонкі гісторыі Прылепскага краю не былі забыты. Дар'я Абмётка заўважае: "Мы вельмі ўдзячныя нашым нашчадкам, бо яны нас разумеюць. Працуем сёння з імі разам, дапамагам адно аднаму". Наступным

днём пасля адкрыцця тут ужо пачаліся экскурсіі, а з верасня для школьнікаў будучы праводзіцца інтэлектуальныя гульні, конкурсы, дыспуты, святы, Урок мужнасці.

Старшыня Смалевіцкага райвыканкама Аляксандр Рулькевіч на цырымоніі адкрыцця музея заўважаў: "Калі мы не будзем кожны год у вёс-

ках ствараць падобныя куткі, мы не здолеем пакінуць след у памяці моладзі — аб вайне, гісторыі наогул..." Дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Сяргей Азаронак адзначыў: "Раней людзі талакой будавалі дом. Цяпер жыхары гэтага краю талакой стварылі музей. Гэта — дом-святыня, дом-сховішча рэліквій Памяці гэтага краю. Гэта — маленькі свет, у якім дзці будучы, дзякуючы Памяці, любіць сваю малую радзіму, становіцца сапраўднымі грамадзянамі сваёй краіны".

Алена САБАЛЕЎСКАЯ
На здымку:
фрагмент экспазіцыі музея.

Сага пра...

У.Стржэмінскі. “Прылады і прадукты вытворчасці”.

Беспрадметны свет Уладзіслава Стржэмінскага

Сёння гаворка пойдзе яшчэ пра аднаго нашага славутага земляка — выдатнага авангардыста ХХ стагоддзя Уладзіслава Стржэмінскага, імя якога стаіць у адным шэрагу з імёнамі К.Малевіча, В.Кандзінскага, А.Экстэр, Ф.Марка, А.Яўленскага, П.Мандрыяна, П.Клее, Х.Міро. Дастаткова сказаць, што Акадэмія мастацтваў у польскай Лодзі носіць яго імя, а выстаўкі твораў мастака, арганізаваныя напрыканцы ХІХ — на пачатку ХХ ст. у Германіі, Польшчы, Францыі ды іншых краінах свету, мелі шалёны поспех.

мясцовых і маскоўскіх мастакоў-авангардыстаў у Віцебску, у якой паказвалі свае творы Малевіч, Татлін, Экстэр, Родчанка, Канчалоўскі, Шагал, Фальк, Лентулаў ды іншыя “піянеры” мастацтва.

Дарэчы, у Рускім музеі ў Санкт-Пецярбургу знаходзіцца адна з работ Стржэмінскага гэтага перыяду пад назвай “Прылады і прадукты вытворчасці” (палатно, алей, дрэва, корак, метал). Даволі цікавая рэч, арыентаваная на, так бы мовіць, “производственничество” з матывіроўкай сацыяльна-палітычнага характару, дзе галоўная ўвага надаецца матэрыялу — яго фактуры, асвятленню, руху. І гэта зразумела: Стржэмінскі з пачатку 1920-х захапляецца “жывапісным інжынерызмам”, стылізуе машынныя формы, ствараючы свайго роду сагі пра станкі, прадметы вытворчасці, розныя энергетычныя, аптычныя, механічныя праявы. У той час не рэдкасцю было пабачыць на выстаўках карціны тыпу “Хронометрыя”, “Рух у прасторы”, “Тэлефон”, “Станкі”, “Святло і цені ў сіметрыі”, “Электраарганізм”.

Такое захапленне мастакоў “тэхнізмам” было адлюстраваннем духу эпохі. Гэта — апалогія вытворчасці як галоўнай сферы чалавечых інтарэсаў ды дзеянняў у пралетарскай дзяржаве і шчырая захопленасць самім прадметным асяроддзем, якое

акружае рабочых на фабрыках і заводах. Гэта рамантыка твораў

паэтаў з аб’яднання “Кузня”, дзе спявалі захопленыя гімны жалезу, машынам, станкам (асабліва ў гэтым дамогся поспехаў пэзт А.Гасцеў, а таксама мастакі К.Рэдзьяка, І.Кудрашоў, В.Люшын, ранні А.Дэйнека, Ю.Піменаў і, канешне ж, Стржэмінскі).

Але ў сваіх “метафізічных” пошуках ён зайшоў так далёка, што і сёння яго тэарэтычныя даследаванні і практычныя эксперыменты ў галіне “унізму” не падаюцца выразнаму асэнсаванню, асабліва — у неспецыялістаў-тэарэтыкаў абстрактнага мастацтва. Што там казаць: Стржэмінскі нават Малевіча, свайго былога настаўніка, папракаў у тым, што той у супрэматызме не пазбегнуў граху “літаратурнасці”, што нават у сваім “Белым квадраце на белым фоне” ён не пазбавіўся ад дынамізму форм і іхняй апавядальнасці ў часе. А карціна, на думку Стржэмінскага, — гэта аптычны арганізм, які валодае ва ўсіх сваіх кропках адзінай напружанасцю, аднароднай і збалансаванай прасторай.

Унісцкая прастора павінна цалкам валодаць адзіным дынамічным зарадам, дзе “кожны квадратны сантыметр мае адэкватную каштоўнасць і ўдзельнічае ў пабудове карціны нароўні з усімі астатнімі”. Іншымі словамі, тэорыя Стржэмінскага прыносіць у палатно філасофскі лад, які па сваёй строгаці не мае аналагаў у гісторыі заходняга жывапісу. Але ўсё гэта абдудзецца трошкі пазней.

УТОПІЯ?

шляхі настаўніка і вучня разышліся ў сваёй аснове. Хаця, на мой погляд, унізм Стржэмінскага без супрэматызму Малевіча наўрад ці з’явіўся б на свет.

Але вось што згадала ў 1973-м мастачка Ганна Ляпурская — былы сакратар і памочнік Малевіча ў Ленінградзе. Па яе сцвярджэнні, Малевіч быў вельмі высокага меркавання пра Стржэмінскага. Яшчэ зімой 1918 года Стржэмінскі часта наведваў дом Малевіча ў Маскве, дзе маці Казіміра Севярынавіча стварала нешта кшталту прыватнай сталовай для студэнтаў СВОМАСа. З таго часу Малевіч высока цаніў аналітычны розум і неабвержную логіку разважанняў Стржэмінскага.

Ну, а як жа пачуваў сябе ў Польшчы наш герой? Спачатку ён працаваў у авангардным часопісе “Blok”, які прапаведаваў новую рэальнасць індустрыяльнага грамадства, новыя законы вытвор-

не спалучальных між сабою аб’ектаў. Інакш кажучы, адзіным значэннем карціны з’яўляецца яна сама: у ёй фарба, матэрыял, колер, форма, фон, паверхня павінны ўяўляць адно цэлае. І сапраўды: уласціва раннім творам мастака шматколернасць, у пачатку 1930-х прыныцоўва змяняецца на светлую аднатоннасць адлюстравання; фактура — аднолькавая на ўсёй плоскасці палатна, пазбаўленага якойсьці формы, і ў наўнасці — поўнае адмаўленне ад любой дынамікі ўнутры кампазіцыі, г. зн. жывапіс існуе па-за пачуццямі, ён — маўклівы, нямы, і любы фактар часу выключаецца з жывапіснага твора. Такім чынам, крайні фармальны аскетызм, матэматычны разлік як зыходны пункт у сістэме кампазіцыйных адносін, памкненне да вышэйшай аб’ектыўнасці, да нейкага абсалюту, які не залежыць ад волі творцы, — вось што ляжыць у аснове унізму Стржэмінскага. Але, на мой погляд, усё гэта — утопія.

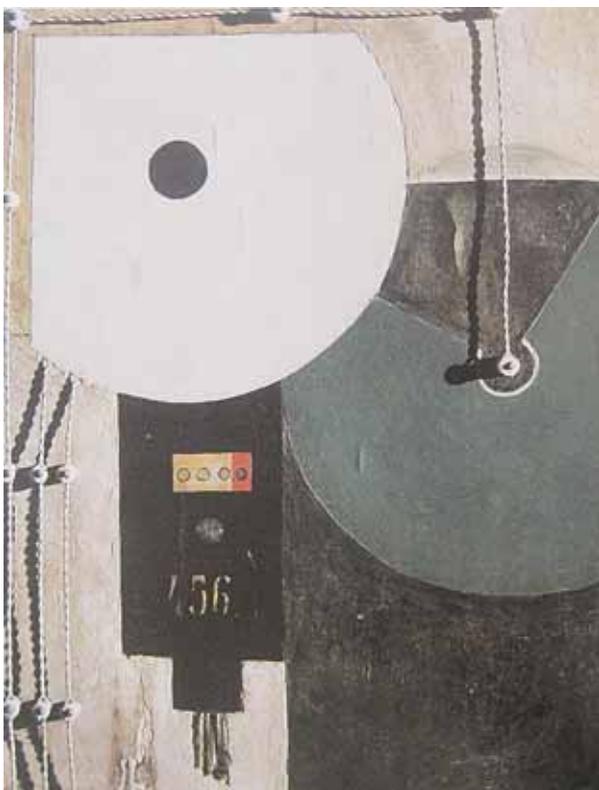
Аднак як новы мазок у палітры эстэтычных кірункаў бурлівага ХХ стагоддзя унізм Стржэмінскага і ягоных паплечнікаў мае права на жыццё. Хаця яго ідэя аб беспрадметным чыстым жывапісе, аб “ідэальным пакоі” мастацтва, гэтай парадыхмы раю, гэтай неспасціжнай зверхчалавечай чысціні быцця, не былі даведзены да канца.

Апошнім дасягненнем Стржэмінскага і яго аб’яднання “а.г.” з’яўляецца стварэнне ў Еўропе першай калекцыі сучасных твораў новага мастацтва, дзе галоўная роля належала работам вядомых мадэрністаў, яркім прадстаўнікам беспрадметнай творчасці. Зала з такой экстравагантнай экспазіцыяй адкрылася 15 лютага 1931-га ў Музеі мастацтваў Лодзі. Праз год быў надрукаваны і каталог, але, як ні дзіўна, імя вялікага Казіміра Малевіча ў ім адсутнічала...

Пасля заканчэння Другой сусветнай вайны У.Стржэмінскі арганізаваў у Лодзі мастацкую школу, дзе сам выкладаў, але ў 1950 годзе загадам міністра культуры ПНР быў адхілены ад педагагічнай дзейнасці “за неадпаведнасць догмам сацрэалізму”. І яго тут жа паспяшаліся выключыць з Саюза польскіх мастакоў.

Памёр Уладзіслаў Максімільянавіч 26 лютага 1952 года ў Лодзі. Тут і быў пахаваны. Але праўда ўсё ж перамагла. Сёння гэты нястомны барацьбіт за экзістэнцыйную чысціню жывапісу, за яе мастацкую аўтаномію прызнаны ва ўсім свеце. А Польшча ганарыцца тым, што менавіта на яе зямлі пражыў другую палову свайго жыцця вялікі рэфарматар новага мастацтва. Мы ж, у сваю чаргу, таксама ганарымся тым, што Стржэмінскі нарадзіўся ў Мінску ды і першыя крокі ў вялікім мастацтве зрабіў побач з К.Малевічам, дзякуючы якому (і Шагалу таксама) наш Віцебск увайшоў у гісторыю сусветнага мастацтва.

Барыс КРЭПАК

У.Стржэмінскі. “Лічыльнік”.

На пачатку 1922-га Стржэмінскі з жонкай Катаржынай Кабро пасля кароткага прабывання ў Вільні назаўсёды пакінулі Радзіму і атабарыліся ў Польшчы.

Восенню таго ж года і вясной наступнага Стржэмінскі змяшчае ў часопісе “Zwrotnica” крытычныя, па сутнасці, праграма-дэкларацыйныя нарысы пра шлях, пройдзены рускім беспрадметным мастацтвам за перыяд з 1916 па 1918 гады, і пра патэнцыйныя магчымасці радыкальнага канструктыўнага жывапіснага адлюстравання. Стржэмінскі, што падпісаўся пад тэзісам “Змест нараджаецца з формы”, становіцца ў шэраг зацятых паслядоўнікаў рускага авангардызму, гісторыя якога, уласна, бярэ свой пачатак восенню 1913 года ў вузкім коле паплечнікаў Казіміра Малевіча.

І толькі ў сярэдзіне 1920-х, калі Стржэмінскі, ужо ў Польшчы, распачаў барацьбу за “экзістэнцыйную чысціню жывапісу”, г. зн. за яго поўную мастацкую аўтаномію,

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- **"Жывапіс разнастайнасці"** (жывапіс Мацвея Басова).
- **"Прамавугольнік Несцерава, або Экалогія душы"** (жывапіс Рыгора Несцерава).
- **"Вялікай Перамозе 65 гадоў"** (каля 100 твораў жывапісу, графікі, скульптуры беларускіх і рускіх майстроў).
- **"Святых заступнікі ў праваслаўным ікананісе XVI — XIX стст."** (з фондаў Яраслаўскага мастацкага музея).

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ,
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- **"Святло з вышыні"** (выстаўка маляваных карт Рубэна Атаяна).

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Продзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя. Культура І-й пал. XIX в.
- **"Чорна-белыя мары"** (выстаўка графікі Вячаслава Паўлаўца).

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- **"Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."**
- **"Старажытная Беларусь"**.
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
- **"3 крыніцы адвечнай прыгажосці"**.
- **"Водбліскі ваеннай славы"** (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск,
вул.
Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя

"Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

- Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

Выстаўкі:

- **"Футбол — не толькі гульня"** (выстаўка, прымеркаваная да Чэмпіянату свету па футболе, з калекцыі рупліўца культуры Наднёманскага краю Анатоля Грэкава).

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск,
вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:

- **"Лебядзіны скіт"** (ілюстрацыі М.Купавы да аднайменнай кнігі У.Караткевіча).
- **"Святло стагоддзяў"** (выстаўка, прымеркаваная да юбілейных дат беларускіх асветнікаў).
- **"Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам"**.
- **"Спадарожнікі дзяцінства"**.
- **"Дарогамі жыцця"**.
- **"Беларускія пісьменнікі XX стагоддзя ў творах выяўленчага мастацтва"**.

**XIX — пачатку XX стст." —
■ "Мінск: падарожжа ў часе"**

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- **"Таямніца высокай моды"** (выстаўка расійскага куцюр'е В.Юдашкіна).
- **"Гіганты ледавіковага перыяду"** (канструкцыі дагістарычных жывёл, якія рухаюцца).

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"**. ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).

**падобны да людзей". —
■ "Свет звяроў Гомельшчыны"**

■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.
- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- На тэрыторыі музея працуе пневматычны цір.

Выстаўкі:

- **"Айчынная вайна 1812 года"** (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
- **"Музей крміналістыкі"**.
- Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Фестываль сучаснага мастацтва "Дах — Жях XI. Цёмныя таямніцы мозгу".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Дыпломныя работы выпускнікоў Універсітэта культуры.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс.: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
- Выстаўка жывапісу Сяргея Уткіна **"Шчасце ёсць"**.

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г. ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- **"Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка"**.
- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

- **"Народжаныя морам"** (з серыі "Рамзес": каралы, ракавіны, марскія зоркі, жыхары мора).
- Выстаўка жывапісу і паэзіі Івана Саладоўніка.

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ Падпіска

на часопіс "Мастацтва"

Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА ЖНІВЕНЬ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2010 ГОДА!

Выстаўкі:

■ **"Помніць зямля беларуская"** (выстаўка мастацкіх твораў, прымеркаваная да 65-годдзя Вялікай Перамогі, арганізаваная аб'яднаннем "Традыцыя" грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў").

- **"Пачатак. Музей сучаснай беларускай моды"** (сумесны праект беларускіх дызайнераў і супрацоўнікаў музея).

Дом-музей І 3'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя **"Гісторыя І 3'езда РСДРП"**.
- **"Лятаючыя кветкі"** (выстаўка рэдкіх матылькоў і экзатычных насякомых).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя

"Жыццё і творчасць Янкі Купалы".

- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў **"Дзядзька Янка, добры дзень!"**.

Выстаўкі:

- **"Курганы шмат чаго нам гавораць"** (да 100-годдзя з моманту напісання паэмы "Курган").
- Выстаўка жывапісу П.Сергіевіча (ілюстрацыі да твораў Янкі Купалы, партреты Я.Купалы і яго жонкі).

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- **"Халодная зброя. Традыцыі і сучаснасць"**.
- **"Как молоды мы были... Семейный альбом"**. Выстаўкі праекта **"У пошуках страчанага"** У.Ліхадзедава.
- **"Беларусь. Рэха вайны ў памяці пакаленняў"**.
- **"Беларусь на старых паштоўках канца**

■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячю СССР А.Грамыку.

- **"Чырвоная гасцеўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі). **Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя** "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- **"3 новых кніжных паступленняў"**.
- **"Святлыя мясціны зямлі рускай"**. Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- **"...дзе лялькі так**

**БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- **17 — "Мефіста"** В.Кандрусевіча.
- **18 — "Мая жонка — манюка"** В.Лыбіна і В.Лукашова.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск,
вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс.: 334 60 08.

- **19 — "Нязваны госць"** (сямейная меладрама) С.Бартохавай.

- **21, 22 — "Адамавы жарты"** (камедыя-гратэск па творах Ф.Ляхновіча і Л.Радзвіча) С.Навуменка.